

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Dəm qazı "genosid"i:
qış gəlməmiş... -
faciə törədən
səhvlər
yazısı səh.15-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 23-25 noyabr 2024-cü il Şənbə № 212 (8585) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

"Azərbaycan Cənubi Qafqazda dayanıqlı sülh üçün əlverişli şərait yaradıb"

Prezident ICAPP 12-ci Baş Assambleyasının iştirakçılarına müraciət ünvanladı

yazısı səh.3-də

COP29 Sədrliyi bəyanat yaydı

yazısı səh.2-də

Ermənistan Hindistandan təhlükəli ATAGS sistemi alır - Bakıdan reaksiya

yazısı səh.9-da

Almaniya Rusiya ilə müharibəyə hazırlaşır? - Bundesverin gizli planı

yazısı səh.4-də

Gələn ilin buraxılış imtahanlarında yenilik olacaq

yazısı səh.11-də

"Yaşasın Azərbaycan!" şüarına görə həbs? - İstintaq Komitəsi hərəkətə keçdi...

yazısı səh.4-də

Türkiyə Qarabağ müharibəsinə dair film çəkəcək - Azərbaycanla birgə, yoxsa...

yazısı səh.12-də

Daha bir qorxunc zəlzələ proqnozu - "7-7.5 bal arası..."

yazısı səh.14-də

Sərhəd pozucularına hansı halda atəş açılır? - detallar

yazısı səh.12-də

Bakıda bu ərazilərdə yeni yol nişanları quraşdırıldı

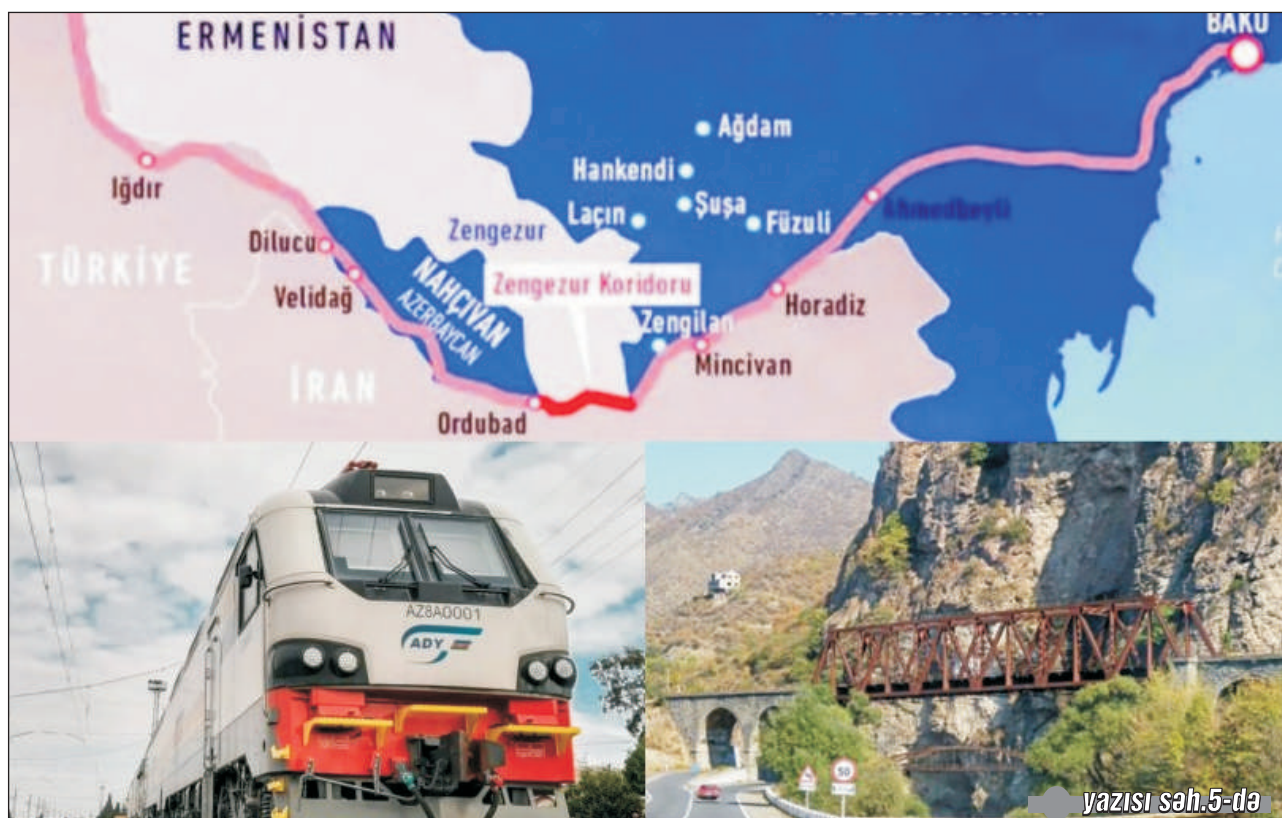
yazısı səh.15-də

Taksilərlə bağlı daha bir problem - ünvana çatanda qiymət artır

yazısı səh.14-də

BAKİ VƏ ANKARADAN İRƏVANA SON ZƏNGƏZUR İSMARISI

Ermənistan tarixi şansı qaçırsa, bu, Bakının planlarına heç bir təsir etməyəcək; Azərbaycan fərqli marşrut seçməyi yubarmayacaq

Qərbin COP29 qərəzi - gördükləri gerçəyi danmaq mərəzi

Uğurla icra olunan global tədbir bu gün başa çatır; **deputat:** "Qərəzin kökündə dayanan əsas məsələ ölkəmizin müstəqil siyasət yürütməsini həzm edə bilməmələridir" yazısı səh.6-da

Trampdan anti-Türkiyə addımı - Erdoğan ona "dostum" demişdi...

yazısı səh.8-də

Alman nazir: "Putin Avropanı parçalamaqla buranı miqrant axını ilə üz-üzə qoymağa çalışır"

yazısı səh.9-da

Ceyhun Bayramov: "Azərbaycana qarşı koordinasiya olunan qərəzli kampaniyadan narahatıq"

yazısı səh.2-də

Leyla Əliyevanın iştirakı ilə Bakıda növbəti ağacəkmə aksiyası keçirilib

“Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili” çərçivəsində noyabrın 22-də Bakıda Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, IDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyevanın iştirakı ilə növbəti ağacəkmə aksiyası həyata keçirilib.

APA xəbər verir ki, IDEA könüllülərinin iştirakı ilə keçirilən budəfəki aksiya zamanı 1000 ədəd Eldar şamı əkilib və ərəzidə müvafiq abadlıq işləri aparılıb. Sözügedən ərəzidə ağacların effektiv sulanması və su israfının qarşısının alınması məqsədilə damcılı suvarma sistemindən istifadə nəzərdə tutulub.

Bu gün paytaxtımızda hava təbəqəsi avtomobil nəqliyyatı, istehsal və istehlak fəaliyyəti zamanı yaranan tullantılarla çirklənir, havada olan toz və digər yad maddələr insan sağlamlığına, bütün ekoloji tarazlığa zərər verir. Meşə zolaqlarının salınması, yaşıllaşdırma fəaliyyətləri ekoloji tarazlığın bərpasına və havanın keyfiyyətinin artırılmasına müsbət təsir edir.

IDEA İctimai Birliyi bu cür ekoloji aksiyaların müəmmadi olaraq təşkililə ətraf mühitin mühafizəsinin vacibliyini insanların, xüsusilə, gənc nəslin diqqətinə çatdırır və onları ekoloji problemlərə qarşı mübarizədə birgə fəaliyyətə səsləyir. Vətəndaşlar qanunsuz ağac kəsilməsi halları ilə rastlaşdıqda şikayət və təkliflərini şəhər və ya mobil telefonlardan 1113 qaynar xətt vasitəsilə IDEA İctimai Birliyinə çatdırı bilər.

Qeyd edək ki, “1113 - Təbiətin təcili yardımı” qaynar xətti və mobil qrupu 2014-cü ildə Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, IDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə “Ağacların kəsilməsinə yox!” proqramı çərçivəsində yaradılıb. Sözügedən qaynar xəttə daxil olmuş minlərlə vətəndaş şikayəti üzrə tədbir görüldü.

“Bakı Sığorta” ləğv edilir

“Bakı Sığorta” ləğv olunduğunu elan edib. APA xəbər verir ki, kreditörler iki ay ərzində tələblərini AZ1007 Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Azadlıq pr küçəsi, ev 120, mənzil 6-cı mərtəbə ünvanına bildirdi bilər.

Xatırladaq ki, 26 sentyabr 2024-cü il tarixindən sığorta fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun 105.1.1-ci maddəsinə müvafiq olaraq, “Bakı Sığorta” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin könüllü müraciəti əsasında “Avtoneqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası”, “Daşınmaz əmlakın icbari sığortası” və “Daşınmaz əmlakın istismarı ilə bağlı mülki məsuliyyətin icbari sığortası” növlərinə verilmiş icazələrin ləğv edilməsi yolu ilə lisenziyasının qüvvəsi məhdudlaşdırılmışdı.

COP29 Sədrliyi bəyanat yaydı

“Bu mətnlər COP29 üçün balanslaşdırılmış və sadələşdirilmiş paket təşkil edir”

COP29 Sədrliyi bəyanat yayıb. Musavat.com xəbər verir ki, bəyanatda deyilir: “COP29 sədrliyi il ərzində inkişaf etməkdə olan ölkələrin ehtiyaclarını və prioritetlərini nəzərə alaraq, ədalətli və iddialı yeni iqlim maliyyəsi məqsədi irəli sürüb.

Biz şəhərin erkən saatlarına qədər geniş məsləhətləşmə apardıq. Biz hər kəsə, bütün qruplara dünən yaydığımız mətn paketi ilə bağlı münasibət bildirmək imkanı tanıdıq və konstruktiv iştiraklarına görə onlara təşəkkür edirik. Məsləhət-

ləşmələr zamanı səslənən fikirləri nəzərə alaraq, yeni mətni dərc etmişik.

Bu mətnlər COP29 üçün balanslaşdırılmış və sadələşdirilmiş paket təşkil edir. COP29 Sədrliyi Tərəfləri bu mətni diqqətlə öyrənməyə, qalan bir neçə variant üzərində konsensusa gəlməyə çağırır. Tərəfləri 2035-ci ilə qədər bütün ictimai və özəl mənbələrdə ən azı 1,3 trilyon ABŞ dollarına hədəfinə çatdırmaq üçün birgə işləməyə dəvət edirik.

Yeni sənəd layihəsində inkişaf etmiş ölkələrin inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün 2035-ci ilə qədər iqlim fəaliyyətinə ayrılan ildə 100 milyard ABŞ dolları məbləğində vəsaitin ildə 250 milyard ABŞ dollarına çatdırılması hədəf göstərilir. Tərəflərlə razılaşdırılma bilinməyən vacib məsələlərə yekun düzəlişlər üçün onlarla daha sıx işləyəcəyik. Biz daha çox şəffaf və inklüziv çalışacağıq ki, daha yüksək ambisiyalı mümkün nəticəni əldə edək”.

Rusiya-Ukrayna müharibəsində ölən hərbcinin nəşi 2 ay sonra tapıldı

Rusiya-Ukrayna müharibəsində daha bir azərbaycanlı həlak olub.

Qafqazinfo.az xəbər verir ki, 1970-ci ildə Ağdamın Seyidli kəndində anadan olmuş Rusiya Silahlı Qüvvələrinin döyüşçüsü Sədrə-

din Hüseynov Ukraynanın endirdiyi zərbələr nəticəsində həyatını itirib. Onun nəşi Rusiyanın Komso-molsk-na-Amure şəhərində dəfn edilib.

Bildirilib ki, S.Hüseynov sentyabrın 13-ü həlak olub. Lakin gərgin döyüşlər getdiyindən onun nəşini döyüş meydanından götürmək mümkün olmayıb.

Hərbcinin nəşi 2 ay sonra ailəsinə təhvil verilib.

Fərid Əhmədova alı xüsusi rütbə verildi

Azərbaycan Respublikasının ədliyyə naziri Fərid Turab oğlu Əhmədova III dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri alı xüsusi rütbəsi verilib.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb.

Ceyhun Bayramov: “Azərbaycana qarşı koordinasiya olunan qərəzli kampaniyadan narahatıq”

Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) çərçivəsində almaniyalı həmkarı Annalena Berбок ilə danışıqlar aparıb.

Musavat.com bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinə istinadən xəbər verir.

Tərəflər ikitərəfli və çoxtərəfli gündəliyi, həmçinin COP29 çərçivəsində cari danışıqları müzakirə ediblər.

Nazirlər həmçinin regionda münəfişədən sonrakı vəziyyəti, Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşmasını və sülh prosesinə olan mövcud çağırışları müzakirə ediblər.

C.Bayramov Azərbaycana qarşı koordinasiya olunan qərəzli və əsassız kampaniyadan narahatlığını ifadə edib və bu məsələ ilə bağlı rəsmi Bakının mövqeyini diqqətə çatdırıb.

Prezident İlham Əliyev Asiya Siyasi Partiyaları Beynəlxalq Konfransı 12-ci Baş Assambleyasının iştirakçılarna müraciət ünvanlayıb.

Müraciətdə deyilir:
"Hörmətli tədbir iştirakçıları!

Sizi, Asiya Siyasi Partiyaları Beynəlxalq Konfransı (ICAPP) 12-ci Baş Assambleyasının iştirakçılarını səmimi-qəlbdən salamlayı, bu mühüm tədbirə ev sahibliyi edən Kamboca Xalq Partiyasına təşəkkürümü bildirirəm.

Asiya və Okeaniyada 350-dən çox siyasi partiyaları əhatə edən ICAPP fəaliyyət göstərdiyi 24 il ərzində özünü yüksək səviyyəli hökumət nümayəndələrinin, tanınmış ictimai-siyasi xadimlərin və təcrübəli ekspertlərin iştirakı ilə bəşəri əhəmiyyətli, global xarakterli aktual məsələlərin müzakirə olunduğu, fikir və təcrübə mübadiləsinin aparıldığı nüfuzlu və perspektivli əməkdaşlıq platforması kimi təsdiqləmişdir. ICAPP müxtəlif siyasi partiyaları bir araya gətirməklə Asiya ölkələri və xalqları arasında qarşılıqlı anlaşma və etimad mühitinin yaradılmasına böyük töhfə verməkdədir.

ICAPP-ın 12-ci Baş Assambleyası bəşəriyyəti düşündürən olduqca önəmli bir məsələyə həsr olunmuşdur. "Sülh və barışıq axtarışı" mövzusu hazırkı reallıqlar, xüsusən də dünyada baş verən hərbi-siyasi katak-

"Azərbaycan Cənubi Qafqazda dayanıqlı sülh üçün əlverişli şərait yaradıb"

Prezident ICAPP 12-ci Baş Assambleyasının iştirakçılarna müraciət ünvanladı

lizmlər, silahlı münaqişələr və kəskin qarşıdurmalar fonunda xalqlar və dövlətlər qarşısında duran ən vacib məsələlərdən və strateji prioritetlərdən biridir.

Azərbaycan 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi

və 2023-cü ildə birgünlük anti-terror əməliyyatı nəticəsində öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam bərpa etməklə Cənubi Qafqazda dayanıqlı sülh, davamlı sabitlik və etibarlı təhlükəsizlik üçün əlverişli şərait, eyni zamanda da-

ha geniş coğrafiyada yeni əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması üçün mühüm imkanlar yaratmışdır. Konstruktiv sülh gündəliyini təşviq edən Azərbaycan bu istiqamətdə əhəmiyyətli təklif və təşəbbüslər irəli sürür, daim prinsipial

mövqedən çıxış edərək milli maraqlara uyğun və beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əsaslanan səmərəli fəaliyyət həyata keçirir.

Məlumdur ki, silahlı münaqişələr insan itkisinə, sosial infrastrukturun dağılmasına, bir çox hallarda iqtisadi tənəzzülə və ciddi təhlükəsizlik problemlərinə səbəb olmaqla yanaşı, ətraf mühitə də onilliklər boyu davam edən böyük zərər yetirir.

Bu gün ICAPP tədbirinin keçirildiyi bir vaxtda Azərbaycan BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər

etdiyi COP29 çərçivəsində aparılan müzakirələrdə ifadə olunan ümumi fikir və yekdil qənaətlərdən biri də ekosistemin mühafizəsinin əsas yollarından biri kimi mühəribələrin qarşısının alınması və silahlı qarşıdurmaların ətraf mühitə zərər vuran nəticələrinin tezliklə aradan qaldırılması üçün sülh və barışıq tədbirlərinin gücləndirilməsindən ibarətdir.

Əminəm ki, 12-ci Baş Assambleya çərçivəsində keçiriləcək müzakirələr, eləcə də sonda qəbul ediləcək Pnompen Bəyannaməsi ortaq hədəflərimizi reallaşdır-

mağa mühüm töhfə verəcək və genişmiqyaslı səmərəli əməkdaşlığa yol açacaqdır.

Sizə ən xoş arzularımı çatdırır və 12-ci Baş Assambleyanın işinə uğurlar diləyirəm".

□ Musavat.com

Xudafərin körpülərini Azərbaycanla İran birgə bərpa edəcək? - gözlənti

Deputat: "Bu prosesin başlaması yalnız aparılacaq danışıqlardan asılıdır"

Noyabrın 21-də Azərbaycanın mədəniyyət naziri Adil Kərimli COP29-la bağlı ölkəmizdə səfərdə olan İranın mədəni irs, turizm və sənətkarlıq naziri Səid Reza Salehi Amirinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Ölkəmizin ev sahibliyi etdiyi belə bir mötəbər tədbirdə iştirakına görə iranlı həmkarına təşəkkür edən nazir qeyd edib ki, Azərbaycan ilə İran arasında mədəniyyətin müxtəlif sahələri üzrə əməkdaşlığın geniş perspektivləri var. Xüsusilə, kitabxana, muzey işi, sərgi sahəsində birgə fəaliyyətin təşviqi, eləcə də kinematografiya sahəsində əməkdaşlığın qurulması, ənənəvi musiqi festival və müsabiqələrində qarşılıqlı iştirak əlaqələrin inkişafına töhfə verə bilər. Bundan əlavə, beynəlxalq təşkilatlar səviyyəsində də əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün imkanlar mövcuddur.

COP29-da iştirakından məmnunluğunu bildiren Səid Reza Salehi Amiri görüşə görə də təşəkkür edib. O, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıqda maraqlı olduqlarını, müxtəlif sahələrdə əlaqələrin in-

kişafı üçün söylərin davam etdirilməsinin vacibliyini diqqətə çatdırıb. İranlı nazir mədəni irsin qorunması sahəsində dövlət-özəl tərəfdaşlığının zəruri olduğunu deyib. Bildirib ki, bu sahədə iki ölkə arasında təcrübə mübadiləsi aparıla bilər. Eyni zamanda Araz çayı üzərindəki Xudafərin körpülərinin müştərk bərpasının həyata keçirilməsi mümkündür.

Söhbət zamanı COP29 çərçivəsində mədəni irs və ətraf mühit məsələlərinə də toxunulub, qarşılıqlı maraq doğuran digər sahələr üzrə fikir mübadiləsi aparılıb.

Xudafərin körpülərinin

Azərbaycan və İran tərəfinə birgə bərpası mümkündürmü? Ümumiyyətlə, bərpa nə vaxt başlaya bilər? Körpülərin hansısa iqtisadi əhəmiyyəti qalıbmı?

Qeyd edək ki, Xudafərin körpüləri Azərbaycanın cənubunda, Araz çayı üzərində yerləşən və zəngin tarixi-mədəni irsimizi əks etdirən unikal memarlıq abidələridir. Bu körpülər həm tarixi əhəmiyyəti, həm də strateji coğrafi mövqeyi ilə diqqət çəkir.

Xudafərin körpüləri iki hissədən ibarətdir:

1. On bir tağlı körpü: 11-ci əsrdə tikildiyi ehtimal olunur. Orta əsrlərdə ticarət və hərbi

məqsədlərlə istifadə edilib.

2. On beş tağlı körpü: Daha qədim dövrlərə aid olduğu düşünülür.

Bu körpü də həm ticarət, həm də insanların hərəkəti üçün mühüm rol oynayıb.

Hər iki körpü Azərbaycanın memarlığının qədim nümunələri kimi qiymətləndirilir və Azərbaycanın mədəni irsi hesab olunur.

Körpülərin mövcud vəziyyətinə gəldikdə, uzun illər ərzində Xudafərin körpüləri baxımsız qalmış və həm təbii, həm də insan təsiri nəticəsində zərər görüb. Xüsusilə Ermənistanın işğalı dövründə bu abidələrə lazımi

diqqət göstərilməyib. Lakin Qarabağ müharibəsində Azərbaycanın tarixi zəfərindən sonra körpülər üzərində nəzarət bərpa edilib.

Mövzu ilə bağlı iqtisadçı deputat Vüqar Bayramov "Yeni Musavat"a danışib. Deputat xatırladı ki, Azərbaycan və İran arasında turizm sahəsində geniş əməkdaşlıq imkanları mövcuddur: "Çünki bir tərəfdən İrandan Azərbaycana gəlmək istəyən turistlərin sayı kifayət qədər çoxdur. Əvvəlki illərdə, xüsusilə pandemiyadan əvvəl, Azərbaycana gələn turistlər arasında İranlı turistlər xüsusi paya malik idi. Digər tərəfdən, tibbi xidmətlərdən istifadə etmək, yəni tibbi turizm məqsədilə və həmçinin dini turizm üçün İrana səfər edən və ya etmək istəyən azərbaycanlıların sayı da az deyil.

Bu baxımdan, iki ölkə arasında Xudafərin körpülərinin bərpası və onlardan istifadə imkanları xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Uzun müddət işğal altında qalmış həmin ərazilərdən praktik olaraq istifadə etmək mümkün deyildi. Lakin artıq Xudafərin körpüsü də daxil olmaqla, Azərbaycan bütün sərhəd ərazilərində ərazi bütövlüyünü bərpa edib. Bu da turizm, mədəniyyət və iqtisadi sahələrdə əməkdaşlıq üçün geniş imkanlar yaradır.

Bu əməkdaşlıq, ilk növbədə, turizmin inkişafına, qarşılıqlı səfərlərin sayının artmasına və iki ölkə arasındakı ticari dövriyyənin yüksəlməsinə birbaşa təsir göstərə bilər. Mövcud im-

kanlar və potensiallar realdır, lakin körpülərin bərpasının nə zaman həyata keçiriləcəyi və bu prosesin başlaması yalnız aparılacaq danışıqlardan asılıdır. Bu danışıqların nəticələri layihələrin həyata keçirilməsi üçün əsas olacaqdır.

Ümumilikdə, mədəniyyət və turizm sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üzrə danışıqların aparılması və qarşılıqlı fayda gətirəcək layihələrin reallaşdırılması bu istiqamətdə mövcud olan imkanlardan daha geniş şəkildə istifadə etməyə şərait yaradır".

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri Sabir Rüstəmxanlı isə qeyd edib:

"Xudafərin körpüləri o taylı-bu taylı millətin nümayəndələrinin əli ilə tikilib. Yəni bu körpülər tikildə Azərbaycan Şimala, Cənuba ayrılmamışdı, bütöv idi və Azərbaycan dövlətinin gücü ilə həmin körpülər tikilmişdi. Sonradan tarix elə gətirib ki, Azərbaycan parçalanıb, bir hissəsi İranda qalıb və o ərazidə əhalinin böyük hissəsi türkdür. Hazırda İranla münasibətlərimiz normaldır və güman edirəm ki, ildən-ildə yaxşılaşmalıdır. Yeni, düşmənçilik nə İrana, nə də Azərbaycana sərf etmir. Biz də maraqlıyıq ki, o tərəflə münasibətlərimiz həmişə yaxşı olsun, insanlar qohum-əqrəbəsi ilə görüşə, gedib-gələ bilsinlər. Bu proses və bir sıra layihələr belə bir ümid doğurur ki, bu körpülər yenidən bərpa oluna bilər".

□ Xəlida GƏRAY,
"Yeni Musavat"

Berlin Rusiya ilə hərbi münaqişə zamanı hərəkətlərə həsr olunmuş həcmli "Almaniya əməliyyat planı" hazırlayıb. Musavat.com xarici mediaya istinadla xəbər verir ki, əksəriyyəti məxfiləşdirilən 1000 səhifəlik sənədə strateji aktivlərin mühafizəsi tədbirləri, həmçinin NATO qoşunlarının alyansın şərq cinahına köçürülməsi üçün logistika təlimatları daxildir.

Ordu artıq Almaniya bizneslərini potensial münaqişəyə hazırlamağa cəlb edir. Hamburqda şirkətlərdən işçilərə yük maşını sürməyi öyrətmək, generatorları ehtiyatla yıqmaq və antiböhran strategiyaları hazırlamaq istənilir.

Almaniyanın "Frankfurter Allgemeine Zeitung" qəzeti xəbər verir ki, orada ölkənin müdafiəsi və ya NATO-nun şərq cinahında Rusiyanın manevrinin qarşısının alınması halında hərəkətə keçmək üçün təlimatlar var.

Planda "xüsusilə hərbi səbəblərdən qorunmağa ehtiyacı olan" strateji əhəmiyyətli binaların və infrastruktur obyektlərinin mühafizəsi tədbirləri var.

Şərqdə münaqişə baş versə, Almaniyanın NATO-nun əsas logistika mərkəzi kimi roluna çox diqqət yetirilir.

Almaniya "onlarla, bəlkə də yüz minlərlə əsgəri" qəbul edib köçürməli olacaq.

Bundesverin nümayəndələri sənədi "canlı" adlandıraraq, onun məzmununun vəziyyət dəyişdikcə düzəldilə

biləcəyini vurğuladılar.

Ordu artıq Almaniya müəssisələrini potensial fəvqəladə vəziyyətə hazırlamağa başlayıb. Əməliyyat planının icrası çərçivəsində müxtəlif federal subyektlərdə sahibkarlarla izahat işləri və görüşlər keçirilir.

Məsələn, Hamburq Ticarət və Sənaye Palatasının keçirdiyi iclasda polkovnik-leytenant və Hamburqun ərazi müdafiəsinin rəisi Yorn Plişke şirkətlərə hər yüz işçidən ən azı beş nəfərinə yük maşını sürmə vərdişləri öyrətməyi, dizel yanacağı almağı tövsiyə edib.

"Almaniya yollarında yük maşınlarının 70%-ni Şərqi Avropalılar idarə edir. Mühərribə başlasa, bu insanların axını necə olacaq?" - Plişke kadr çatışmazlığına və maddi-texniki təchizatın pozulmasına hazırlaşmanın zəruriliyinə diqqət çəkərək ritorik sual verir.

Bu ilin yanvarında başqa bir alman nəşri, "Bild" tabloidi Almaniya Müdafiə Nazirliyinin Rusiya ilə NATO arasında münaqişənin inkişafı üçün mümkün ssenarini ətraflı təs-

Almaniya Rusiya ilə müharibəyə hazırlaşır? - Bundesverin gizli planı

Ordu artıq Almaniya müəssisələrini potensial fəvqəladə vəziyyətə hazırlamağa başlayıb

vir etdiyi "Alyans Müdafiə - 2025" məxfi sənədinin xülasəsini dərc edib.

Bu ssenarinin müəllifləri hesab edirdilər ki, 2024-cü ilin sonunda münaqişənin eskalasiyası olacaq, çünki Rusiya Kaliningradda bir neçə qoşun və orta mənzilli raketlər göndərə bilər. Artıq dekabr ayında Suvalki dəhlizi ərazisində süni şəkildə yaranmış "sərhəd münaqişəsi" və "çoxsaylı itkilərlə iğtişaşlar" baş verəcək. 2025-ci ilin mayında NATO münaqişənin kulminasiyasına gətirib çıxaracaq çəkirdmə tədbirləri hazırlayacaq. Alyans şərq cinahına 300 min hərbi, o cümlədən 30 mini alman əsgəri köçürəcək.

□ Musavat.com

"Yaşasın Azərbaycan!" şüarına görə həbs? - İstintaq Komitəsi hərəkətə keçdi...

Rusiya azərbaycanlı tələbələrin addımında ekstremizm əlaməti aşkarlamadı; Bakı və Moskva arasında hansı bədxahlar girmək istədi? - təfərrüat

Rusiya Moskva Maliyyə və Hüquq Akademiyasının (MMHA) azərbaycanlı tələbələrini universitetin növbəti tədbirindən sonra ölkəmizin dövlət bayrağına bürünərək, "Yaşasın Azərbaycan!" şüarını səsləndiriblər.

Əvvəlcə, noyabrın 20-də belə məlumat yayıldı ki, Rusiya İstintaq Komitəsinin təmsil etdiyi Rusiya ədliyyəsi Azərbaycanın dövlət bayrağının və "Yaşasın Azərbaycan!" şüarının nümayişinə baxaraq tələbələrə qarşı cinayət işi açıb. Guya şüarda ekstremizmin təzahürü varmış... Lakin noyabrın 22-də İstintaq Komitəsinin rəsmi nümayəndəsi Svetlana Petrenko məlumat verdi ki, Rusiya Federasiyası İstintaq Komitəsi Maliyyə-Hüquq Universitetinin azərbaycanlı tələbələrini şüarlarında ekstremizm faktları aşkar etməyib. "Rusiya İstintaq Komitəsinin Moskva üzrə Baş İstintaq İdarəsinin müstəntiqi tərcüməçi ilə birlikdə yuxarıda göstərilən hərəkətlərin əks olunduğu videoyazıları araşdırıb. Gənclərin sözlərində ekstremist xarakterli çağırışlar aşkar edilməyib. Gənclər qanunazidd hərəkətlər etmədikləri üçün is-

tintaq müvafiq prosessual qərar qəbul edəcək", - məlumatda qeyd olunub.

Xatırladaq ki, Rusiya hökuməti yanında Moskva Maliyyə-Hüquq Universitetində "Mənim Vətənim: böyük və kiçik" adlı tələbə festivalı keçirilib. Tədbir çərçivəsində universitetin Azərbaycan klubunu dəstəkləmək məqsədilə digər universitetlərdən olan tələbələr - Azərbaycan diasporunun nümayəndələri də ona qoşulublar. Festivaldan sonra azərbaycanlı gənclər ana dilində "Yaşasın Azərbaycan!" şüarını səsləndir-

məyə başlayıblar. Ardınca da sosial şəbəkələrdə guya azərbaycanlı tələbələrin qanunazidd ekstremist şüarlar səsləndirdiyi təhrif olunmuş səsli videolar yayılmağa başlayıb. İstintaq Komitəsinin də açıqlamasından aydın olur ki, Rusiya qanunvericiliyinə zidd addım atılmayıb.

Rusiya Azərbaycanlıları Birliyinin vitse-prezidenti El-nur Hüseynov AYNA-ya deyib ki, tələbələr tərəfindən heç bir ekstremist ifadələr işlənməyib: "Bu tələbələr Azərbaycan əsilli Rusiya vətəndaşlarıdır, bir çoxu burada doğulub. Tə-

bədxahlarının informasiya hücumunu açıq şəkildə görmək olar. Əgər cinayət işinin başlanması lazımdırsa, bu, tələbələrə qarşı deyil, təhrif olunmuş, təxribat xarakterli məlumatlar yayaraq onlara böhtan atanlara qarşı edilməlidir".

Görünür ki, bəzi erməni-pərəst dairələr ucuz sensasiya axtarışına çıxıblar və Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinə kölgə salmağa cəhd ediblər. Bununla hesablayıblar ki, azərbaycanlı tələbələr cəzalandırılacaq, rəsmi Bakı dərhal reaksiya verəcək, istər-istəməz bir gərginlik, xoşagəlməz ab-hava yarana-caq. Ancaq Rusiya tərəfi hansısa məkrli ssenarinin ardınca düşmədi və İstintaq Komitəsi mövqeyini açıqladı. Çünki "Yaşasın Azərbaycan!" şüarında heç bir ekstremizm yoxdur. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın Rusiya ilə Müttəfiqlik-Əməkdaşlıq Bəyannaməsi var və rəsmi Bakı da heç vaxt nümayişkarane şəkildə anti-Rusiya addımlar atmayıb. Hazırda ikitərəfli əlaqələr ən yüksək səviyyədə inkişaf etməkdədir, liderlər arasında münasibətlər xüsusi xarakter daşımaqdadır. Moskva bəyannaməsinin müddəalarından biri də elə bu kontekstdədir: Rusiya Federasiyası və Azərbaycan Respublikası Tərəflərdən birinin fikrincə iki dövlətin strateji tərəfdaşlığına və müttəfiqlik münasibətlərinə xələl gətirən hər hansı hərəkətlərdən çəkinirlər. Bu məqsədlə onlar iki ölkənin xarici işlər nazirlikləri xətti ilə daimi fəaliyyət göstərən məsləhətləşmələr mexanizmini ya-

radırlar. Ona görə də son prosesdə "erməni izi"nin olması istisna deyil.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə "Yeni Musavat"a bildirdi ki, Rusiya İstintaq Komitəsi çevik araşdırma aparıb və obyektiv qərar çıxarıb. Hüquq müdafiəçisinin sözlərinə görə, bu qərarın verilməyini gözləyirdi: "Çünki Rusiya qanunlarına əsasən tələbələrin hərəkətində ekstremizm yoxdur. Hər kəs bunu edə bilər. Qarabağ müharibəsi zamanı qələbə xəbərləri gələndə Azərbaycan bayraqları ilə yanaşı, Türkiyə, Pakistan, bəzi hallarda Rusiya bayraqlarını avtoyürüşlərdə görə bilirdik. Bu məsələdə də Rusiya vətəndaşı olan azərbaycanlı tələbələr qanunsuz iş görməyiblər. Dünyanın hər yerində bunu etmək mümkündür. İnsan öz ana vətəninin bayrağını qaldıra bilər".

Ç.Qənizadə bu məsələni şouya çevirmək istəyənlərin olduğunu istisna etmir və "erməni barmağı"nı da mümkün sayır: "Bu gün dövlətlər arasında münasibətlər heç zaman olmadığı qədər yüksəlişdədir. Bu da erməniləri narahat edir. Xüsusən Rusiyadakı erməni diasporu Bakı-Moskva münasibətlərdən xoşhal deyil. Ona görə hansısa fürsətdə bundan istifadə etməyə çalışa bilərlər. Biz diaspor olaraq hər yerdə gücümüzü artırma-lyıq, xüsusən də ermənilərin fəal olduğu Rusiya, Fransa və Amerikada..."

□ Emil SALAMOĞLU,
"Yeni Musavat"

“Azərbaycan və Türkiyə arasında nəqliyyat sektorunda ən böyük layihə Zəngəzur dəhlizidir”. Bunu noyabrın 20-də jurnalistlərə açıqlamasında Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Əbdülkadir Uraloğlu deyib.

“Bu istiqamətdə biz Azərbaycan tərəfi ilə operativ şəkildə prosesləri davam etdiririk. Dəhlizin haradan - Ermənistan və ya İran ərazisindən keçəcəyini isə Azərbaycanlı qardaşlarımız həll edəcək. Sonra bu dəhliz Naxçıvandan Türkiyəyə keçəcək. Türkiyədə biz layihəmizi tamamladıq, tender keçirdik, yaxın günlərdə tikinti işlərinə başlayacağıq və Türkiyə ilə Azərbaycan arasında birbaşa nəqliyyat əlaqəsini təmin edəcəyik”, - deyənə nazir qeyd edib.

Əslində bu, türkiyəli nazirin Ankara və Bakı adından İrəvana son çağırışı və ya xəbərdarlığıdır. Təəssüf ki, Ermənistan Zəngəzur dəhlizi məsələsini süni bəhanələrlə ləngidir. Bu istiqamətdə real addımlar atılır. Baş nazir Nikol Paşinyan son olaraq, Kazanda Prezident İlham Əliyevlə görüşdə məsələ ilə bağlı Azərbaycana sadələşdirilmiş keçid təklif edib.

Ermənistan bütün diqqətini Şimal-Cənub Nəqliyyat Dəhlizi layihəsinə qoşulmaq üçün infrastrukturun yaradılmasına yönəldib. İrəvan beynəlxalq maliyyə qurumlarından layihəyə qoşulmağa imkan verəcək eyni adlı magistral avtomobil yolunun tikintisi üçün irihəcmli kreditlər alır. Ötən həftə Avropa İnvestisiya Bankının (EIB Global) bölməsi Sisian-Kacaran yolunun tikintisini birgə maliyyələşdirmək üçün Ermənistanla 236 milyon avroluq kredit sazişi imzalayıb. İran sərhədindən Gürcüstan sərhədinə qədər uzanacaq magistralın 2030-cu ilin sonunadək tam hazır olması nəzərdə tutulur - əgər bütün tikinti işləri vaxtında reallaşarsa. İndiyədək yolun yalnız 50 faizə qədərinin tikintisi üzrə müqavilələr bağlanıb, maliyyələşmə təmin edilib. Buna görə də yerli ekspertlər belə onun tamamlanmasının 10 ilə mümkün olacağını proqnozlaşdırırlar. Buna baxmayaraq, İrəvan rəhbərliyi Hindistan-dan İran üzərindən göndərilən yüklərin mühüm hissəsini öz ərazisinə cəlb etməkdə son dərəcə maraqlıdır. Lakin bu maraqla reallığın üst-üstə düşməsi kifayət qədər çətin və problemlidir.

Nəzərə alsaq ki, ABŞ-da hakimiyyətə İrana qarşı ən sərt siyasəti dəstəkləyən Donald Tramp gəlir, onda Hindistanın Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi üçün İran

Bakı və Ankaradan İrəvana son Zəngəzur ismarışı

Ermənistan tarixi şansı qaçırsa, bu, Bakının planlarına heç bir təsir etməyəcək; Azərbaycan fərqli marşrut seçməyi yubarmayacaq

ərazisindəki infraqstruktura nəzərdə tutulan yatırımlarının ən azı 4 il dondurulmuş vəziyyətə düşəcəyini proqnozlaşdırmaq elə də çətin deyil. Ən azı ortada Trampın əvvəlki prezidentlik dövrünün təcrübəsi var...

Azərbaycanın şərq rayonlarından Naxçıvana nəqliyyat dəhlizi həm İran, həm də Ermənistan ərazisindən keçə bilər.

Ajans.az xəbər verir ki, bu barədə Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Əbdülkadir Uraloğlu “Kanal7”yə müsahibəsində bildirib.

“Zəngəzur dəhlizi Bakı-Tbilisi-Qars xəttinə alternativ dəhlizdir. Bu da onun imkanlarını artıracaq. Layihə Xəzər dənizini keçərək Azərbaycandan Ermənistan və ya İrana, oradan isə Naxçıvan, Dilucu, İğdır, Qarsa keçəcək. Azərbaycan tərəfinin mühüm hissələri tikilib, Naxçıvan tərəfdə mövcud xəttin bərpasına başlanacaq, Türkiyə tərəfində 224 km-lik tender keçirmişik, sonra tikintiyə başlayacağıq”, - deyən Türkiyə nümayəndəsi bildirib.

Azərbaycan Zəngəzur dəhlizinin bir qolunun İran ərazisindən keçməsi istiqamətində ilk addımlarını 2022-ci ildə atıb. Həmin il martın 11-də Bakıda Azərbaycanın Baş nazirinin müavini, Azərbaycan Respubli-

kası arasında iqtisadi, ticarət və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə Dövlət Komissiyasının həmsədri Şahin Mustafayev və İranın yollar və şəhərsalma naziri Rüstəm Qasimi Azərbaycanın Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında yeni kommunikasiya bağlantılarının yaradılması haqqında Anlaşma Memorandumu imzalayıb.

Sənəddə İran ərazisindən Azərbaycanın Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunu və Naxçıvan Muxtar Respublikasını birləşdirən yeni nəqliyyat arteriyası yaradılması nəzərdə tutulur. Dəhliz İran-Ermənistan sərhədindən 5 kilometr cənubdan keçərək Şərqi Zəngəzur ilə Naxçıvanı birləşdirən dəmiryol sahəsindən, çoxzolaqlı avtomobil şosesindən, elektrik enerji ötürmə xətlərindən, rəqəmsal rabitə və başqa elementlərdən ibarət olacaq.

2023-cü ilin oktyabrında Bakıda Baş nazirin müavini Şahin Mustafayev ilə İranın yol və şəhərsalma naziri Mehrdad Bəzrpaş arasında görüş zamanı sənədlər imzalanıb. Eyni zamanda Zəngilan rayonunun Ağbənd qəsəbəsi yaxınlığında müvafiq inşaat işlərinə başlanılması və inşa ediləcək yeni dəmiryolu xətti və körpülərinin planlarının müzakirəsi aparılıb.

Danışıqların yekunların-

da iki ölkə arasında İran İslam Respublikasının ərazisindən keçməklə Azərbaycan Respublikasının Şərqi Zəngəzur iqtisadi Rayonu ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında yeni dəmir yolu xəttinin və dəmir yolu körpülərinin tikintisi haqqında Niyyət Protokolu; Azərbaycan-İran dövlət sərhədində Ağbənd (Azərbaycan Respublikası) - Kələlə (İran İslam Respublikası) dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində Araz çayı üzərində avtomobil sərhəd körpüsünün və piyada keçidinin tikintisinə dair Birgə İşçi Qrupun həmsədrələrinin görüşünün Protokolu imzalanıb.

Azərbaycan tərəfi artıq İran sərhədinə qədər dəmiryol xəttinin tikintisini 60 faizdən çox başa çatdırıb. Bu ilin oktyabrında “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin sədri Rövşən Rüstəmov jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, artıq Horadizdən Ağbənd istiqamətinə doğru sürətlə dəmir yolu çəkilir: “İrana baş tutan səfərimizin əsas məği Ağbənd - Salam Məlik (Ordubad rayonu) istiqamətində çəkiləcək dəmir yolu xətti layihəsinin həyata keçirilməsi ilə bağlı idi. İran tərəfdən keçəcək dəmiryolu xəttinin marşrutu bir daha müzakirə olundu. Ən uyğun və optimal marşrut demək olar ki, razılaşdırılıb, körpülərin yerləri və dəmir yolu xəttinin keçə-

həd dəhlizinin icrasının sürətləndirilməsini, eləcə də beynəlxalq Şimal-Cənub Dəmir yolu xəttinin başa çatdırılmasının zəruriliyini vurğulayıb: “Bu regional dəhlizlərin əhəmiyyətini nəzərə alaraq, onlar mümkün qədər tez başa çatdırılmalıdır”.

İran prezidentinin qeyd etdiyi hər iki layihə Azərbaycanla birlikdə icra olunur. Rəsmi Tehran Azərbaycanla reallaşdırılan layihələrdən əldə edəcəyi dividendləri doğru qiymətləndirməyi bacarır. Buna görə də birgə layihələrin icrasını sürətləndirməyi ən doğru yol hesab edir.

Ermənistanın kompromisə getməməsi onun mühüm beynəlxalq və regional layihələrdən kənarda qalmağa davam etməsinə gətirib çıxaracaq. Zəngəzur dəhlizinin işə salınması İrəvanın Azərbaycanın iştirakçısı olduğu Asiyadan Avropaya və əksinə yükdaşımalarda ən optimal variantı olan Şərq-Qərb Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi layihəsinə qoşulmasını təmin edə bilər. İştirakçı ölkələr arasında bu marşrutun ötürücülük qabiliyyətinin ildə 10 milyon tona çatdırılmasını nəzərdə tutan fəaliyyət planı qəbul edilib. Bu hədəfə yaxın 2 ildə, yəni 2025-2026-cı illərdə nail olunması planlaşdırılır. Artıq bu ilin ilk 10 ayında Xəzər dənizi ilə 6,4 milyon tondan çox yük daşınıb. İlin sonunadək daşımaların 7-7,5 milyon tona çatacağı gözlənilir.

Azərbaycanın dəmiryol sistemi sürətlə təkmilləşdirilir. Hazırda bu sistemin tranzit yükdaşıma imkanları ildə 25 milyon tona çatır. İran üzərindən Naxçıvana çəkiləcək yeni xəttə bu imkanı daha da artıracaq. Rəsmi məlumata əsasən Azərbaycanda dəmir yolu nəqliyyatı ilə 2024-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında 15,5 milyon ton yük daşınıb. Bunun mühüm bir hissəsi tranzit yükləridir.

Bakı İrəvana göstərir ki, onun ərazisindən olmasa belə, Naxçıvanla zəruri əlaqəni yaradacaq, ölkənin iqtisadi maraqlarından irəli gələn layihələri həyata keçirəcək. Ermənistan bu layihələrdən bəhrələnmək istəyəcəksə, Azərbaycanın təkliflərini qəbul edəcək. İstəməyib kənarda qalacaqsə, bu, Bakının planlarına heç bir təsir etməyəcək...

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

Bakının ev sahibliyi etdiyi BMT-nin COP29 iqlim konfransı dünən başa çatıb. Artıq əminliklə demək olar ki, Qərbdəki bəzi qüvvələrin cılığın boykot çağırışlarına rəğmən, Azərbaycan bu mötəbər tədbirin öhdəsindən də uğurla gələ bildi. Bu isə bədxahlarımızın söylərinin əksinə olaraq, sözsüz ki, ölkəmizin beynəlxalq imicinə əlavə və çox mühüm xallar gətirəcək, regionun açar dövləti kimi regiondakı və dünyadakı mövqeyimizi gücləndirəcək, regional oyunçu statusumuzu möhkəmləndəcək.

“Bakıda keçirilən BMT-nin İqlim dəyişikliyi üzrə Çərçivə Sazişinin Tərəflər Konfransı COP29 mükəmməl təşkil edilib”.

Bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova son brifinq zamanı bildirib.

Rusiyanın COP29-da geniş təmsil olunduğunu xatırladan Zaxarova habelə ölkəsinin nümayəndə heyətinin rəsmi Bakı tərəfindən yüksək səviyyədə qəbul olunduğunu söyləyib: “Əminik ki, COP-un Azərbaycanda keçirilməsi beynəlxalq arenada Bakının nüfuzunu artırıcaq. Xüsusilə tədbirdə belə nəticələr, uğurlar, səviyyə nümayiş olunub. Biz iqlim istiqamətində Azərbaycan və bütün digər maraqlı dövlətlərlə əməkdaşlığı möhkəmləndirməyi davam etdirməyi hədəfləyirik”.

Bes Azərbaycanın uğuru-nu özünü “ədalət carçısı” sayan Qərbin bir çox dövlətləri

qərarlar qəbul edildi. Tədbirin yüksək səviyyədə keçirilməsi və nəticəyönümlü olması Azərbaycanın növbəti uğuru-dur və ölkəmizin dünya siyasətində özünə məxsus yerini olduğunu göstəricisidir. COP29-da iştirak edən dövlətlər Azərbaycanın fəaliyyətini yüksək dəyərləndirirlər və ümumi qərarların qəbulunda iştirakından məmnun olduqlarını bildirirlər. Məsələn, Rusiyanın XİN sözçüsü Mariya Zaxarova Azərbaycan haqqında yüksək fikirlər ifadə etdi. Amma COP29 -un baş tutmasına mane olmağına çalışsan, boykot etməyinə çağırışlar edənlər də oldu. O cümlədən özlərini demokratik və azad media olduğunu bildiren Qərb mediası da özlərinin ağalarının sifarişlərinə qoşuldular və COP29 tədbirlərinin işıqlandırılmasına geniş yer vermədilər. Təbii ki, bu qərəzin kökündə dayanan əsas məsələ ölkəmizin müstəqil si-

Qərbin COP29 qərəzi - gördükləri gerçəyi danmaq mərəzi

Uğurla icra olunan global tədbir bu gün başa çatır; **deputat:** “Qərəzin kökündə dayanan əsas məsələ ölkəmizin müstəqil siyasət yürütməsini həzm edə bilməmələridir”

rəz yağıdırmaqla COP29-un keçirilməsinə mane olmaq idi. Amma Azərbaycanın mövqeyini heç nə dəyişə bilmədi və COP29 yüksək səviyyədə baş tutdu. Bu, ölkəmizin növbəti uğurudur. Uğurlarımız dostlarımızı sevindirir, düşmənlərimizə isə mənəvi əzab-əziyyət verir”.

Deputat Aydın Mirzəzadənin sözlərinə görə, Avropanın müəyyən dairələrinin cəhdlərinə baxmayaraq,

təyaya qoydu. Apanılan müzakirələr təkcə liderlərin iştirakı ilə deyil, eyni zamanda ekofəallərin, məsələyə münasibəti olan dairələrin iştirakı ilə baş tutdu. Sadəcə vətəndaşların yaşıllıq zonaya daxil olaraq müzakirələri kənardan izləmək, paviyonları seyr etmək imkanının yaradılması yaşıl dünya fikrinin cəmiyyətdə formalaşmasında mühüm rol oynadı. Hesab edirəm ki, Azərbaycan COP29-a gələn qonaqlara ya-

Avropa anbarlarındakı qaz ehtiyatı 90 faizdən aşağı düşdü - qiymət bahalaşır

Noyabrın 20-də Avropa İttifaqı ölkələrindəki yeraltı anbarlardan 528 milyon kubmetr qaz götürülüb, 14 milyon kubmetr vurulub. Musavat.com “Gas Infrastructure Europe”nin (GIE) statistikasına istinadən xəbər verir ki, həmin tarixə anbarlar 89,4 faiz qazla dolu olub ki, bu da son beş il ərzində bu tarix üçün orta göstəricidən 1,46 faiz bəndi aşağıdır. Anbarlarda 99,2 milyard kubmetr qaz qalıb.

Avropada istilik mövsümü 2024-cü il oktyabrın 29-da (son payız-qış mövsümündən 10 gün tez) başlayıb və həmin andan etibarən Aİ ölkələri anbarlardan 7 milyard kubmetrdən çox qaz çıxarıblar. Son 23 gündə anbarlardan götürülən qaz əvvəlki beş il ərzində bu günə olan orta göstəricidən 60 faiz çoxdur.

Aİ elektrik enerjisi istehsalında külək istehsalının payı noyabrın əvvəlindən orta hesabla 15 faiz təşkil edir, oktyabrda bu 17,9 faiz idi.

Avropada birjada qazın 1 min kubmetri təxminən 525 dollara satılır.

Oktyabrda Avropada qazın orta alış qiyməti 1 min kubmetr üçün 456 dollar təşkil edib, noyabrda isə ilk 20 gündə orta qiymət 484 dollar olub.

Noyabr ayında terminallardan Avropa qaz ötürmə sistemində daxil olan ümumi LNG daxilolmaları hələ də 2021-ci ildən bəri bu ay üçün ən aşağı göstəricidir. Hazırda maye qazın yenidən qazlaşdırılması və onun Avropa boru kəmərlərinə vurulması gücü maksimumun 40 faizi ilə yüklənir.

□ Musavat.com

niyə görməzdən gəlir? Nədən analoji etirafı, kiçik istisnalarla, Qərbdən, onun özünü müstəqil sayan mediasından görmürük? Bu “xəsisliyin”, qərəzin və ya paxıllığın səbəbi nədir? Axı söhbət həm də BMT adına, ümumbəşəri inkişaf naminə reallaşan bir tədbirdən gedir...

Deputat Azər Badamov bu qərəzin kökündə duran səbəbləri açıqladı: “COP29 beynəlxalq əhəmiyyət daşıyan BMT tədbiridir. Bu tədbirə çox uğurla ev sahibliyi etdik. Ölkəmizə gələn 80-dən çox dövlət, hökumət və parlament rəhbərləri, 70 mindən çox qonaq ölkəmizdə özlərini çox rahat şəkildə hiss etdilər və global gündəliyə həsr olunmuş məsələləri geniş şəkildə müzakirə etdilər. Deyə bilərik ki, COP29 ondan əvvəlki COP-lardan fərqləndi və COP həyatında bir dönüş nöqtəsi oldu. Çünki COP29 gündəliyində müəyyən olunmuş 14 hədəf geniş müzakirə olundu və tədbirin keçirildiyi hər günündə məsələlər ətrafında müzakirələr aparılaraq

yasət yürütməsini həzm edə bilməmələridir. Azərbaycan Qərbin canfəşanlıqlarına baxmayaraq COP29-u yüksək şəkildə keçirdi. Qərb dairələri isə ölkəmizin belə böyük beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi etməsini həzm edə bilmirlər. Onlar Cənubi Qafqazı müharibələr və qarşıdurmalar regionu kimi görməyə öyrəşiblər. Amma Azərbaycan Cənubi Qafqaz regionunda sülh və sabitlik adasına çevrilmiş və COP29 kimi beynəlxalq təbirlərə uğurla ev sahibliyi edir. Həm də Azərbaycan COP29-un gündəliyinə çox ciddi və vacib məsələləri daxil etmişdi. Məsələn, iqlim maliyyəsinin yaradılmasında konsensusun əldə olunması və iqlimə daha çox zərər verən ölkələrin daha çox iqlim maliyyəsinə ödənilməsinin vacibliyi tələb edilir. Bu gün iqlim dəyişikliklərinə ən çox zərər vuran ölkələr inkişaf etmiş Qərb ölkələridir. Onlar iqlim maliyyəsinin ödənilməsindən yayınmağa çalışırlar. Bunun üçün də asan yol Azərbaycana qarşı qarayaxmalar və qə-

COP29-u “boykot” etmək alınmadı: “Avropanın aparıcı liderləri, digər bölgələrin birinci şəxsləri COP29-a qoşularaq iqlim dəyişmələri ilə bağlı çox ciddi müzakirələr apardılar. Burada qəbul edilən qərarlar, planetimizin yaşıl mənzərəsinin qorunmasına çox ciddi kömək edəcək”.

Deputat bildirib ki, COP29-da iştirak edən Avropa liderlərinin çıxışlarında iqlim dəyişmələrini təkcə sözlə deyil, eyni zamanda çox ciddi investisiya yatırmaqla müsbət təərəfə yönəltmək barəsində də təkliflər səsləndirildi: “Artıq bununla bağlı ciddi proqramlar işlənir. Bütün bunlar göstərir ki, Azərbaycan yaşıl dünya naminə həmrəyliyə öz töhfəsini verdi. Nəinki COP29 yüksək səviyyədə təşkil etmək, müzakirələr üçün müvafiq şərait yaratmaq, hətta Azərbaycan öz imkanına uyğun olaraq vəsait də ayırmağa hazırdır. Hesab edirəm ki, COP29 qarşısına qoyulan məqsədlərə çatdı. Dünya ictimaiyyəti bir daha planetimizi qorumaq məsələsində öz mövqeyini or-

şıl dünyanı qorumaq üçün atdığı praktiki addımları da göstərdi. Ənənəvi neft-qaz ölkəsi olmasına baxmayaraq, ildən-ildə yaşıl enerjinin həcmi artır. Günəş, külək elektrik stansiyalarının çoxalması da buna bir daha sübutdur.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərimiz və Naxçıvan MR-in yaşıl zona elan edilməsi Azərbaycanın planetimizi qorumaq məsələsinə verdiyi mühüm töhfə olacaqdır.

Onu da bildirək ki, COP29 günlərində Azərbaycana Avropadan gələn təzyiqlərdən biri də Lüksemburqda yaşanıb. Lüksemburq Deputatları Palatası noyabrın 20-də Azərbaycanı əsassız ittihamlarla hədəfə alan qətnamə qəbul edib. Bu qətnaməyə Bakıdan cavab gecikməyib.

“Beynəlxalq birliyin Bakıda planetin üzvləşdiyi ən ağırlı problemlərindən olan iqlim dəyişikliyinə nəticələri ilə mübarizəyə dair aktual məsələləri müzakirə etdiyi bir vaxtda Lüksemburq Deputatları Palatasının noyabrın 20-də Azərbaycanı əsassız ittihamlarla

hədəfə alan qətnamə qəbul etməsi bu parlamentin reallıq hissini necə itirməsinə bariz nümunədir. 196 dövlət Bakı iqlim platformasında bəşəriyyətin gələcəyinin xilasına yönəlmiş məsələlərlə məşğuldur, aktual dünya siyasətinin reallığından uzaq düşmüş Lüksemburq parlamentariləri isə məhz buna ev sahibliyi edən ölkəni - Azərbaycanı yenidən şantaj etməklə məşğuldur”.

Bunu modern.az-a açıqlamasında deputat, siyasi elmlər doktoru Rizvan Nəbiyev deyib.

O qeyd edib ki, ölkəmizə qarşı uzun illərdir qarayaxma kampaniyası aparan müxtəlif maraqlar qruplarının istifadə etdikləri ayrı-ayrı mövzuların yenidən ittihamlar və tələblər formasında Lüksemburq Parlamentinin Qətnaməsində yer

alması ölkəmizin daxili işlərinə kobud müdaxilə cəhdidir: “Parlamentarilərin məlumatsız olduqları məsələlərə dair ədalətsiz və qərəzli mövqe sərgiləmək əvəzinə regionu real məşğul edən məsələlərin həllinə dəstək verməsi Lüksemburq Parlamentinə hörmət qazandırır. Ermənipərəst və Azərbaycana qarşı qərəzli mövqeni öz həyat amili hesab edən qüvvələrin aləti kimi istifadə edilmək regionun xalqlarının rifahına, inkişafına və sabitliyin təmininə xidmət etmir. Lüksemburq Parlamentinin reallıqları təhrif edən və birtərəfli qətnaməsini qəti şəkildə rədd edir və Lüksemburqlu həmkarları obyektiv və ədalətli mövqe nümayiş etdirməyə dəvət edirəm”.

□ Cavanşir ABBASLI,
“Yeni Müsavat”

2024

-cü il noyabrın 19-da Azərbaycan dövlətinin Ermənistan qarşı Daimi Arbitraj Məhkəməsinə (Haaqada yerləşən) Azərbaycanın enerji resursları üzərində suveren hüquqlarının Ermənistan tərəfindən çoxsaylı pozuntuların təfərrüatlarını əks etdirən əsas iddia sənədini təqdim etməsi haqda xəbər vermişik. Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi (XİN) məlumat yayıb.

Bir daha yada salaq ki, həmin məlumata əsasən, sənəd Enerji Xartiyası Müqaviləsi çərçivəsində və beynəlxalq hüququn əsas prinsiplərinə uyğun olaraq təqdim edilib. Bildirilib ki, iddia sənədi 2023-cü il fevralın 27-də Azərbaycanın Ermənistanı Arbitraj haqqında Bildiriş göndərdiyi zaman başlamış beynəlxalq məhkəmə prosesi çərçivəsində son inkişafdır. Arbitraj məhkəməsi 2023-cü il sentyabrın 8-də təsis edilib və Azərbaycanla Ermənistan arasında ilk prosessual görüş 2024-cü il yanvarın 12-də keçirilib.

Qeyd olunub ki, Ermənistan Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərinin otuz ilə yaxın qanunsuz işğal zamanı Azərbaycanın bu ərazilərdə öz enerji resurslarına çıxışına və ya onların inkişaf etdirilməsinə mane olub. Bunun əksinə, Ermənistan həmin resurslardan öz mənfəəti üçün istifadə edib. Ermənistanın beynəlxalq hüquq normalarını pozma halları arasında xüsusilə, onun onilliklər ərzində Azərbaycanın əhəmiyyətli bərpa olunan enerji layihələrinə çıxışına və ya onlardan faydalanmasına icazə verməkdən imtina etməsini qeyd etmək olar. Bunlara əvvəllər işğal olunmuş Ağdərə rayonundakı Sərsəng Su Anbarında yerləşən Tərtər Su Elektrik Stansiyası, İranla sərhəddə, Azərbaycanın keçmiş işğal olunmuş Cəbrayıl rayonunda yerləşən Xudafərin və Qız Qalası su elektrik stansiyaları layihələri, həmçinin əvvəllər istifadə olunmamış enerji potensialı, hidroenergetika daxil olmaqla bərpa olunan enerji mənbələri, habelə digər resurslar daxildir.

Ermənistan tərəfi qanunsuz işğal dövründə Tərtər Su Elektrik Stansiyasını istismar edən qurumları lisenziyalasdırıb və tənzimləyib, bu enerji mənbəyini qanunsuz olaraq öz daxili elektrik şəbəkəsi ilə əlaqələndirib və əlavə enerjini daxili enerji istehlakı üçün Ermənistanla yönləndirib. Bundan əlavə, Ermənistan Azərbaycanın Xudafərin və Qız Qalası layihə sahələrinə girişinə mane olmaqla bu mühüm hidroenergetika layihələrinin tamamlanmasını 30 il ge-

Bakının bu tələbi İrəvanı qorxutdu - Ermənistandan absurd uydurma

Çingiz Qənizadə: "Onlar Azərbaycana qarşı törətmiş olduqları hərbi, iqtisadi və insanlıq əleyhinə cinayətlərinə görə beynəlxalq məhkəmələrdə cavab verəcək"

cikdirib və Azərbaycanın bərpa olunan enerji sektorunun inkişafına maneçilik törədib.

XİN-in məlumatında həmçinin vurğulanıb ki, Azərbaycan, öz enerji resursları üzərində suveren hüquqlarının Ermənistan tərəfindən pozulması, o cümlədən işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bərpa olunan enerji mənbələrinin Ermənistan tərəfindən qanunsuz istismarına və zərər vurulmasına görə təminat tələb olunması fəaliyyətinin davam edəcək.

Ancaq Ermənistan tərəfi bu haqlı məhkəmə iddiasının əsaslı olduğunu "isbatlamağa" girişib. Ermənistanın beynəlxalq hüquqi məsələlər üzrə nümayəndəsinin ofisində bildirilib ki, "Azərbaycanın Ermənistan qarşı enerji resursları ilə bağlı iddiasının çox həssas tərəfləri var və Ermənistan tərəfi öz mövqeyini məhkəmədə bildirəcək". İddia edilir ki, guya Bakı İrəvanı Azərbaycanın enerji ehtiyatlarını qanunsuz istismar etməkdə ittiham etməklə Beynəlxalq Enerji Xartiyasının müddəalarını və məqsədlərini təhrif edir.

İşə bax, yəqin on illər boyu ərazilərimizi talan edən, altını üstünə çevirən, torpaqlarımızda etnik təmizləmələr, digər bəşəri cinayətlər törədən yadplanetlilər imiş...

Ermənilər təbii ki, Azərbaycanda ərazimizdə törətdiyi cinayətlərə görə nə vaxtsa cavab verəcəyini anlayaraq,

qorxur və indidən ön "hazırlıqlar" görməyə, "qara məni basınca mən qaranı basım" prinsipi üzrə hərəkət etməyə çalışırlar.

Bəs kapitulyant ölkəyə qarşı təminat tələblərimiz nə vaxt məhkəmə qərarı şəklini alacaq? İrəvanın uydurduğu kimi, Azərbaycan Beynəlxalq Enerji Xartiyasının müddəalarını və məqsədlərini necə təhrif edə bilər?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, uzun illərdir Ermənistanın ölkəmizə qarşı hərbi təcavüzü yalnız torpaqların işğalı ilə məhdudlaşmayıb. Ermənilər işğal etdikləri Azərbaycan ərazilərində insanlığa sığmayan vəhşiliklər törədiblər: "İşğaldan əvvəl və işğal dövründə əllərinə fərsət düşdüyü hər məqamda xalqımıza qarşı terrorçuluq, soyqırımı aktları həyata keçirərək, insanlarımızı ən vəhşi formada işgəncələr veriblər. Azərbaycana qarşı təcavüzkarlıq siyasəti yürüdən, azərbaycanlılara qarşı soyqırımı, terror aktları, olmanın vəhşiliklər törədən Ermənistan bu cinayətlərə görə beynəlxalq hüquq qarşısında cavab verməlidir. Bunun üçün Azərbaycan Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinə müraciət etməli, Azərbaycanın müvafiq rəsmi instansiyaları bu istiqamətdə iş aparır. Erme-

nistan eyni zamanda Azərbaycana qarşı çox böyük miqyaslı iqtisadi cinayətlər də həyata keçirib. Azərbaycanın ərazilərində qanunsuz iqtisadi fəaliyyətlə məşğul olub. Azərbaycanın qanuni ərazilərini işğalda saxlayaraq Azərbaycana həmin ərazilərin resurslarından istifadə etməyə imkan verməyib. Beləliklə ölkəmiz həmin resursları istifadə etməkdən 30 ilə yaxın müddətdə məhrum qalıb. Nəticədə Azərbaycana milyardlarla dollar ziyan dəyib, Azərbaycan milyardlarla dollar gəlirdən məhrum olub. Ona görə də Azərbaycan tamamilə haqlı olaraq, beynəlxalq hüquqa əsaslanaraq Ermənistandan Daimi Arbitraj Məhkəməsinə sənədlər təqdim edib, şikayətlər ünvanlayıb. Onlardan biri də 30 ilə yaxın Ermənistanın işğalı altında olmuş ərazilərimizdəki su elektrik stansiyalarından istifadə ilə bağlıdır. Məhkəməyə sənəd Enerji Xartiyası Müqaviləsi çərçivəsində və beynəlxalq hüququn əsas prinsiplərinə uyğun olaraq təqdim edilib. Azərbaycanın tamamilə haqlı olduğunu təsdiqləyən sübutlar, dəlillər yer alır həmin sənəddə. Artıq məlumat verildiyi kimi, Azərbaycanın müraciəti əsasında proses başlayıb və bir neçə prosedur reallaşıb. Ona görə də Ermənistan tərəfi qorxuya düşüb və Azərbaycanın iddialarını neytrallaşdırmaq

Qazaxın işğaldan azad olunan kəndlərinə belə nəzarət olunur

Qazax rayonunun işğaldan azad olunan Xeyrimli, Bağanı Ayrı, Aşağı Əskipara, Qızılcacılı kəndləri kameralar vasitəsi ilə müşahidə olunur. Musavat.com-un Qazaxda olan əməkdaşı xəbər verir ki, bu barədə "Qazax" Əlahiddə Sərhəd Diviziyasına təşkil olunan mediatur zamanı diviziyanın komandiri general-mayor Misir Əliyev deyib.

O bildirib ki, "Qazax" Əlahiddə Sərhəd Diviziyasında 1000-dən çox kamera fəaliyyət göstərir, Gürcüstan və Ermənistanla sərhəddə müşahidələr aparılır:

"İcəvan-Tiflis magistral yolunu, Noyembəryan-İcəvan rayonlarını kameralarla müşahidə edirik. Diviziya ərazisində sərhədlərin mühafizəsi üçün termal, eləcə də digər kameralardan istifadə olunur. Bu kameralar müşahidə məntəqələrindən izlənilir. Həmçinin, DSX rəisi xidməti otağından bu kameralar vasitəsi ilə nəzarət olunan ərazilərə baxa bilər. Eyni zamanda sərhəd döyüş məntəqələrinin bütün əraziləri nəzarət altındadır. Ərazidə baş verən dəyişikliklər nəzərə alınır və yeri gəldikdə müdaxilə edilir".

■ **Şahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

istiqlalətində addımlar atmağa çalışırlar. Lakin Ermənistan haqsız tərəfdir və gec-tez haqlı tərəf olan Azərbaycanın beynəlxalq məhkəmələr qarşısında qaldırdığı iddialar məntiqi, hüquqi nəticəsini verəcək. Ermənistan 30 illik işğal dövründə respublikamıza vurduğu ziyan milyardlarla dollar səviyyəsində ölçülür. İrəvanı qorxuya salan da budur".

■ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Nazirin turbo açıqlaması

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Maliyyə naziri Samir müəllimin MM-də büdcə müzakirələri zamanı cərimələr haqda söylədikləri xalqda müəyyən təşvişə səbəb olmuşdur. Deyirlər gələn ildən cərimələr artacaq və sairə. O cümlədən, 900 milyon manata yaxın cərimənin hara yox olması müzakirə edilir.

Halbuki, sayın maliyyə naziri düzgün anlaşılmamışdır. Gəlin onun cümləsini yada salaq: "Yazılan cərimələr bəzən dövlət büdcəsinə daxil olmur". Sitatın sonu. Məhz burdan çıxış edərək xalq cərimələri kimlərinse çırpışdırdığını güman edir və üstəlik nazirə qarşı tələb irəli sürürlər: "Ad çek. Pulları oğurlayan məmurları bizə tanıt".

Ancaq diqqətlə oxusaq nazirin yığılan deyil, məhz yazılan cərimələrdən bəhs etdiyi aşkara çıxar. Bunlar çox fərqli anlayışlardır. Ona qalsa bizim Konstitusiyada elə şeylər yazılıb, əməl etsək aləm qarışar.

Kimse, hansısa şirkətlər və sairə cərimə edilirsə, bu, hələ onların həmin pulu ödəməsinə göstərmir. Məsələn, bir-iki ay qabaq hansısa müharibə qazısından veriliş hazırlamışdılar, onun dəyəri heç belkə 470 manat olmayan sınıq-salxaq maşınına yol polisinin 47 min manat cərimə yazdığı ortaya çıxmışdı. Sayın qazi deyirdi ki, məni saxladılar yolda, dedilər niyə cərimələri ödəmirsən, o zaman məbləğ məlum oldu. Yol polisi də ərinmədən siyahını çıxartmışdı, görünürdü ki, həqiqətən bu yoldaşa illər boyunca cərimələr yazıblar.

Lakin almayıblar! Əsas məsələ də budur. Bəs indi niyə istəyirlər? Bax, bunu bilmirəm. Ola bilsin bıçaq sümüyə direnib, hökumətə təcili pul lazımdır. Ta "qorxudub, vurmamaq" sərf eləmir. Xalq yolunu azırmış. Cərimə vermirlər, hələ uşaq pulu da istəyirlər. Sabah gəlib bələdiyyə seçilmək arzusu kimi destruktiv, təxribatçı, ekstremist fikirlərə düşsələr nə olacaq? Rəhmətlik Südəbə xanım demişkən, belə şeyləri beşikdə boğmalıyıq.

Yaxşı xatırladım, lap təzəcə başqa bir yoldaşı Ələt-Aslara magistralında yol polisi tutub 20 sutka həbs vermişdi, onun da 7 min manat cəriməsi var imiş.

Bax, belə şeylər nazirlə xalq arasında anlaşılmaqlıq səbəb olur, dövlətçiliyimizi sarsıdır. Sözlərə fikir verməliyik. Ona görə də NK yanında dil monitorinq komissiyası ləğv olundu. Haqlı qərarıdır - onsuz heç kim bir-birinin dilini anlamır, komissiya düzəltməyin mənası nədir?

Ancaq cərimə yığılsa da, yığılmasa da inkişaf davam edir. Noyabr ayında BMT sədri Quterreş müəllim Bakıya düz 2 dəfə səfər etdi! Qutlu olsun.

Yaxud, yol idarəsi təzə animasiya filmi hazırlayıb və orada Bakıdakı Ukrayna dairəsinin inkişafı, yaxın gələcəkdə necə olacağı bizə nümayiş etdirilmişdir. Bəzən tənqidçilər mırıldaşırlar, deyirlər ölkəmizdə animasiya, multik çəkilişi axsayır, nə qədər sovet vaxtı çəkilən "Tıq-tıq xanım" cizgi filminə baxmalıyıq və sairə... Bunun səbəbi odur ki, multik çəkənlər yol idarəsi kimi yerlərdə çalışır, tunel, keçid, səki və sairə tipli ərazilərin animasiyası üzərində işləyirlər. Sizə nə lazımdır? Yol, yoxsa multik? Əlbəttə, ilk növbədə yolumuz olmalıdır. Yol yaxşı olanda, multik çəkilən yere aparır.

Yeni dairənin turbo xarakterli olması xüsusi vurğulanmışdır, yəqin ora girən maşınlar uçacaqdır. Alqışlayıram. Ümid edirəm növbəti addım turbo yeraltı keçidlər olsun. Turbo parklar, turbo skameykalar da lazımdır.

Lakin idarənin açıqlamasında bir cümlə lap diqqətə layiqdir: "Layihə həyata keçirildikdən sonra münəfişliyi nöqtələr minimuma endirilərək təhlükəsizlik təmin olunacaq". Sanki Ukrayna dairəsindən yox, Ukrayna dövlətindən bəhs edilir. Münəfişliyi nöqtə nədir yoxsa?

Belə press-reizlərdə bir az ehtiyatlı olmalıyıq. İndiki zamanədə özəlliklə. Çünki Şimal tərəfdə bir dəli var, raketin birini də döndərər Əhmədli tərəfə, zibilə düşərək oturduğumuz yerdə.

Türkiyə ilə ABŞ arasında yeni qalmaqal yaşanır. Türkiyə mətbuatında qeyd edilib ki, ABŞ-ın yeni seçilmiş prezidenti Donald Trampın administrasiyası Türkiyəyə qarşı "düşmən addım atıb".

İddialara görə, Tramp Mazlum Kobani və Türkiyə tərəfindən terrorçu kimi tanınan Kürdüstan Fəhlə Partiyasının (PKK) Suriya qanadının rəhbəri İlham Əhmədi inauqurasiya mərasimində iştirak etmək üçün ABŞ-a dəvət edib. "Yeni Müsavat" qeyd edir ki, Kobani daha əvvəl Trampı ABŞ-da keçirilən prezident seçkilərində qalib gəlməsi münasibətilə təbrik etmişdi. "Prezident Donald Tramp, sizi seçkilərdə qələbənin münasibətilə təbrik edirəm. Mən əvvəllər olduğu kimi birgə işləməyi, əməkdaşlığımızı gücləndirməyi və regionu sabitləşdirməyi səbirsizliklə gözləyirəm", - Kobani yazıb. Bu, nəyin anonsudur, ABŞ Suriyada anti-Türkiyə qüvvələrinə Tramp dönəmində də dəstək verəcək? Yada salaq ki, Türkiyə lideri Ərdoğan Trampı qələbə münasibətilə ilk təbrik edənlərdən olub və onu "dostum" adlandıırıb. "Dost" da belə edermi? O halda rəsmi Ankaranın andiçmədə iştirakdan imtina etməsi mümkündürmü? Bu fakt onsuz da sadə olmayan ikitərəfli münasibətlərdə hansı izlər buraxa bilər?

"Xatırladıram ki, Tramp buna qədər də antitürk bir qərar verib. O, Mark Rubionu dövlət katibi vəzifəsinə təqdim edib. Rubio Türkiyə əleyhinə çıxışları ilə yaddaqalan biridir. Bu şəxs Suriya böhranından tutmuş digər mövzulara qədər həmişə Türkiyənin əleyhinə olub. İndisə Kobaniyə dəvət göndərilməsi haqda mətbuatın tirajladığı xəbər bir daha göstərir ki, yeni administrasiyanı proqnozlaşdırmaq çətindir" - "Yeni Müsavat"a danışan professor Qabil Hüseynli belə qeyd etdi. Onun sözlərinə görə, Tramp komandasının Ankara siyasətini indidən dəqiqləşdirmək mümkün görünmür, lakin yeni ABŞ lideri həmkarı Ərdoğanla yaxşı münasibətlərə malikdir: "Düşünürəm ki, Tramp antitürk xətti götürəcək. Onun qondarma soyqırımı haqda danışacağını da gözləmirəm. Ümumiyyətlə, Tramp "erməni kartı" ilə işləyən siyasətçi deyil. O ki qaldı andiçməyə Kobaninin dəvət olunmasına, Trampın Suriya siyasəti bəllidir. O, əvvəl də söz vermişdi ki, qoşunları bu ölkədən çıxaracaq, sonra etmədi. Ona görə deyirəm ki, Tramp proqnozlaşdırılmayan

Trampdan anti-Türkiyə addımı - Ərdoğan ona "dostum" demişdi...

ABŞ-ın yeni prezidentinin andiçməsinə Suriyadakı kürd terrorçuların dəvət olunması xəbəri yayılıb; rəsmi Ankaranın inauqurasiyaya etinasızlığı mümkündürmü?

lideri və bu gün dediyini sabah yerinə yetirməyə bilər".

Q.Hüseynli Trampın Suriyadakı YPG və PYD qüvvələrini dəstəklədiyini xatırladaraq əlavə etdi ki, bu qruplaşmalara ABŞ maliyyə ayırır: "Kobani və İlham Əhmədi Öcalanın "mənevi oğulları"dır. Hər nə qədər ABŞ Suriyadakı kürd terror qruplarını dəstəkləsə də, inanmıram ki, Tramp bu terrorçubaşları inauqurasiyasında görmək istəsin. Hər halda, yanvarın 20-sini gözləmək qalır. Əgər biz onları mərasimdə görəcəyikse, Ərdoğan kəskin etiraz edəcək. Məncə, Türkiyə prezidenti böyük ehtimalla andiçmədə iştirak edəcək və Trampa görüşəcək. Belə bir səviyyədə olan inauqurasiyada suriyalı kürd terrorçularının iştirakı inanılmazdır".

Xatırladaq ki, Türkiyənin Suriyada həyata keçirdiyi "Barış Pınarı" əməliyyatı dövründə ABŞ Prezidenti Donald Trampın tez-tez xatırladığı bir ad vardı: Suriya Demokratik Qüvvələrinin (SDQ) komandanı Mazlum Kobani. Tramp əməliyyat zamanı və əməliyyatdan sonra bir neçə dəfə Kobaniyə təşəkkür etdi, hətta onun ABŞ-a səfər edə

biləcəyi haqda da danışılar gedirdi. Türkiyə hökuməti isə Kobaninin legitim həmsöhbət kimi tanınmasının qəti əleyhinə idi. Hətta Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan "Amerika bu adamı bizə təslim etməlidir" açıqlamasını vermişdi. Mazlum Kobani 1967-ci il təvəllüdlü suriyalı kürddür. Onun Türkiyə sərhədində yerləşən Kobani şəhərində doğulduğu güman edilir. Kobaninin əsl adı ilə bağlı müxtəlif iddialar var. Türkiyədəki bəzi mənbələr onun adının Mustafa Abdi bin Halil olduğunu bildirir. Ferhad Abdi Şahin, Şahin Cilo və Mazlum Abdi illərdir istifadə etdiyi adlar arasındadır. Bir müddət əvvəl ondan müsahibə alan "Nyu York Tayms"ın Yaxın Şərq müxbiri Ben Hubbard Kobanidən əsl adının nə olduğunu soruşduqda o, "Məzlum Abdi" cavabını verib.

Onun Abdullah Öcalanla uşaq ikən tanış olduğu iddia edilir. Mətbuatda onun Latakya sahilində Öcalanla dənizdə çimdini əks etdirən foto da yayılıb. "BBC-Türkçə"də yer alan məlumata görə, Mazlum Kobani Abdullah Öcalanla ikincinin Suriyada

olduğu illərdə tanış olub. Türkiyə Daxili İşlər Nazirliyinin hesabatında Ferhat Abdi Şahin, yəni Mazlum Kobaninin PKK-ya 1990-cı ildə, 23 yaşında ikən qoşulduğu bildirilir. Öcalanın Suriyada yaşadığı 20 il boyu Mazlum Kobaninin ona ən yaxın şəxs olduğu iddia edilir. Kobaninin ictimaiyyətə açıqlamalarında həmişə siyasi dildən istifadə etməyə, bəzən də ehtiyatlı görüntü verməyə çalışdığı anlaşılar. Məsələn, "Barış Pınarı" əməliyyatı zamanı ABŞ qüvvələrinin sərhədi tərk etmək qərarından sonra bir çox kürd rəsmilər "xəyanət", "kürəyimizdən bıçaqlandıq" kimi açıqlamalar verərək, Kobani məyus olduğunu, lakin ABŞ ilə işləməyə davam etmək istədiyini vurğulamışdı. ABŞ Kobanini mühüm müttəfiqi, İŞİD-i məğlub edən SDQ-nin qanuni komandiri kimi görür. Həm Donald Tramp, həm də bir çox ABŞ siyasətçiləri Kobanidən danışılmaqla və əməkdaşlığa açıq bir ad olaraq bəhs edirlər. Türkiyənin son reaksiyalarına baxmayaraq, bu münasibət davam edir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Konstitusiyasında (preambular hissəsi) Azərbaycanla qarşı hələ də ərazi iddiası olan Ermənistan sürətlə silahlanmağa davam edir. Bu ölkənin gələn il üçün rekord həddə hərbi büdcəsi də (1.7 milyard ABŞ dolları) təsdiqləyir.

Son məlumata görə, Ermənistan Hindistandan daha 78 ədəd ATAGS yedekli artilleriya sisteminin alınması ilə bağlı danışıqlar aparır. Bu barədə "Indian Defense Research Wing" (IDRW) bildirib.

"Bu, əvvəllər Ermənistanla təhvil verilmiş, ölkənin müxtəlif landşaftlarında müstəsna imkanlar nümayiş etdirən ATAGS-in uğurlu fəaliyyətinin nəticəsidir. Altı haubit-sadan ibarət ilk partiya Ermənistanla həm yüksək dağlıq ərazilərdə, həm də düzənliklərdə geniş sınaqdan keçirilib. Sınaqlar uzun məsafələrdə dəqiqliyi və yüksək etibarlılığı təsdiqləyib, bu da Ermənistan hakimiyyətini daha geniş miqyasda satın almağı düşünməyə vadar edib.

Ermənistan Müdafiə Nazirliyi ATAGS-in yeni partiyasını təkmilləşdirmək üçün hərbiçilərin isteklərini ifadə edib. Artıq silahın işini asanlaşdıran erməni dilində interfeys də var. Ermənistanın artilleriya sistemini ordusunun xüsusi tələblərinə uyğunlaşdırmaq üçün kiçik təkmilləşdirmələr təklif edəcəyi gözlənilir. Əlavə 78 ədəd ATAGS qurğusu üçün perspektiv saziş Ermənistan və Hindistan arasında artan müdafiə əməkdaşlığında növbəti mərhələdir", - məlumatda qeyd edilib.

Xatırladaq ki, son illər Ermənistan Hindistanın silahlarının əsas alıcısına çevrilib. Azərbaycan tərəfi isə kapitulyant ölkənin silahlanması barədə İrəvana ən yüksək səviyyədə bir neçə dəfə xəbərdarlıq edib.

Konkret olaraq, ATAGS-lar Azərbaycana nə dərəcədə təhlükə yaradır?

Herbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, son zamanlar Hindistan Ermənistanı

Ermənistan Hindistandan təhlükəli ATAGS sistemi alır - Bakıdan reaksiya

Polkovnik: "Azərbaycanın müdafiə sistemləri daha da gücləndirilməlidir ki, Ermənistan o cür qurğulardan bizə qarşı istifadə edərsə, anında məhv olunsun"

nı hücum silahları ilə daha intensiv təmin etməkdədir. Bu istiqamətdə iki ölkə arasında müəyyən müqavilələr imzalanır. 78 ədəd ATAGS yedekli artilleriya sisteminin alınması ilə bağlı danışıqlar aparılması da bu prosesin bir detallıdır: "Ümumiyyətlə ATAGS yedekli artilleriya sisteminə 155 millimetrlilik mərmilər istifadə olunur. Artilleriya qurğusu 40 kilometrə qədər hədəfi dəqiq vura bilir. Amma bildiyimiz kimi, mərmimin rekord uçuş məsafəsi 47,2 km. təşkil edir. 15 saniyə ərzində 3 ədəd mərmii istifadə oluna bilər. Ümumiyyətlə, belə baxsaq, bir dəfəyə-yəni 60 dəqiqəyə 30 mərmimin atışı həyata keçirilə bilər. Bu silahın çəkisi də ağırdır. 12 tona qədər çəkiyə malikdir. Hindistanın özünün istehsal etdiyi bu artilleriya qurğusu bütün sınaqlardan

keçirilib. ATAGS yedekli artilleriya sistemini Hindistan özü istehsal etdiyi üçün heç bir dövlətdən lisenziya almayıb. ATAGS yedekli artilleriya sistemi təhlükəli hücum silahıdır. Ermənistan çalışır ki, silah arsenalına bu silahı da daxil etsin. Yayılan məlum xəbər bir daha onu təsdiq edir ki, qonşu dövlətlərə ərazi iddiası olan Ermənistan silahlanmada davam eləyir. Bununla da bölgədə sülhə, sabitliyə böyük təhdid yaradır. ATAGS yedekli artilleriya sistemi münafişəli dövlətlər arasında yaranacaq hər hansı bir eskalasiya zamanı təhlükəli silahlardan sayılır. Belə bir silah Ermənistan kimi dövlətin əlində olmalıdır".

Ekspert qeyd etdi ki, ATAGS yedekli artilleriya sistemini Hindistan ilk dəfə 2010-cu ildə sınaqdan keçirib.

Silah sınaqdan çox uğurla keçmişdi: "Görünən budur ki, belə bir sınağı Ermənistan tərəfi də həyata keçirib və yaxşı nəticəni gördükləri üçün müqavilə bağlamaq istiqamətində iş aparılır. Ermənistanın bu sistemi almaq istəməsi faktı da onun müharibəyə hazırlaşdığını təsdiqləyir. Çünki ATAGS yedekli artilleriya qurğusu müdafi silahı deyil, hücum silahıdır".

R.Məhərrəmov onu da dedi ki, Azərbaycanda yedekli artilleriya qurğuları Ermənistanından qat-qat çoxdur: "Hazırda Ermənistan ordusunun arsenalında 210 ədəd yedekli artilleriya qurğuları mövcuddur. Azərbaycan da isə bu rəqəm iki dəfəyə yaxın yuxarıdır. Ermənistan həm də balans yaratmaq üçün Hindistandan haqqında

söhbət etdiyimiz artilleriya sistemlərini almaq istəyir. Ermənistan kimi heç bir beynəlxalq qanunu, müharibə qanunlarını saymayan bir ölkənin ATAGS yedekli artilleriya sistemini alması təbii ki, təhlükə yaradır. Azərbaycanın müdafiə sistemləri daha da gücləndirilməlidir ki, gələcəkdə Ermənistan o cür qurğulardan

dan Azərbaycana qarşı istifadə edəceyi halda qarşısı alın-sın və həmin qurğular yerində məhv edilsin. Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin rəhbərliyi bu məsələləri güman edirəm ki, diqqətlə izləyir və alternativ tədbirlər həyata keçiriləcək".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Solts: "Rusiya tərəfindən 'Oreşnik' raketinin tətbiqi qorxulu eskalasiyadır"

Almaniya kansleri Olaf Şolts Rusiyanın "Oreşnik" ballistik raketini Ukraynanın ərazisinə atmasını "qorxulu eskalasiya" olaraq qiymətləndirib. Musavat.com xarici mediaya istinadən xəbər verir ki, o, bu addımın müharibənin nə qədər təhlükəli olduğunu bir daha ortaya qoyduğunu vurğulayıb.

"Putin orta mənzilli raketlərdən istifadə edərək Ukrayna ərazisini hədəf aldı. Bu, qorxulu eskalasiyadır, eləcə də daha əvvəl məlum olduğu kimi, Şimali Koreya hərbiçilərinin də işə cəlb edilməsi də məsələnin ciddiliyini göstərir", - deyə Şolts açıqlama verib.

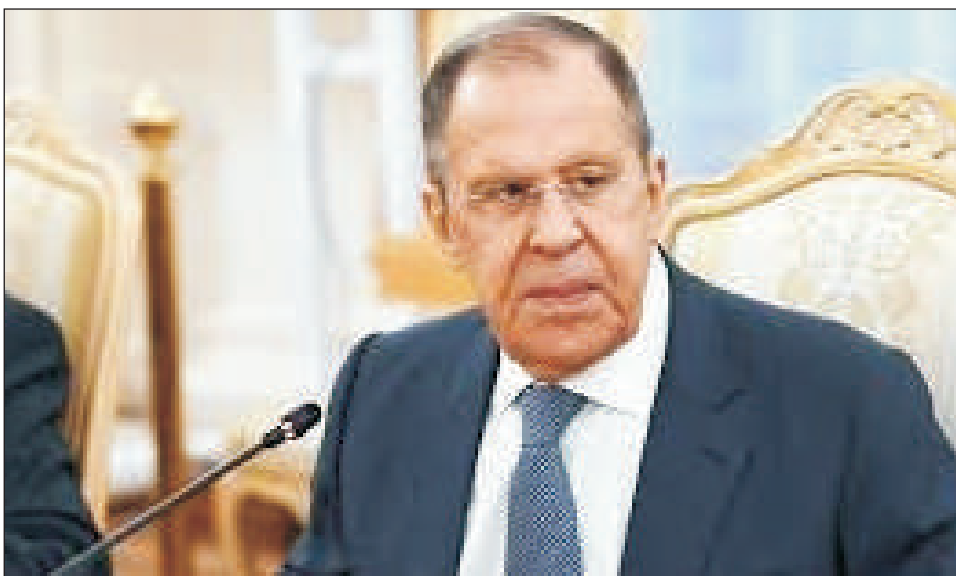
Alman nazir: "Putin Avropanı parçalamaqla buranı miqrant axını ilə üz-üzə qoymağa çalışır"

"Rusiya prezidenti təkcə Ukraynaya hücum etməyib. O, hazırda Avropa ölkələrinə hibrid müharibə elan etməklə, bizi kiberhücumlara məruz qoyur".

APA xəbər verir ki, bunu Bakıda COP29 çərçivəsində baş tutan mətbuat konfransında Almaniyanın xarici işlər naziri Annalena Berbok deyib.

O əlavə edib ki, Rusiya bu hücumları quruda olduğu kimi, Avropanın ümumi hava məkanında da davam etdirir: "Putin Avropanı parçalamaqla buranın çoxsaylı miqrant axını ilə üz-üzə qalmasına çalışır, hibrid müharibə aparır. Biz kibertəhlükəsizlik hücumları ilə üzleşirik. Biz böyük səhvlər etdik, çünki əvvəlcədən bunu qiymətləndirməliydik. Putin bu dəhşətli müharibəni dayandırana qədər Avropada sülhün qorunması üçün Ukraynanın özünü müdafiə etməsini dəstəkləmək lazımdır".

Lavrov: "Zelenski qorxdı, bu, faydalı nəticədir"

Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrov Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskinin Rusiyanın "Oreşnik" raketini tətbiq etməsinə verdiyi reaksiyanı şərh edərək, "Zelenski qorxdı, yəqin ki, bu, faydalı nəticədir" -deyə bildirib.

Musavat.com xəbər verir ki, Lavrov çıxışında ABŞ Prezidenti Cozef Baydenin Rusiyaya qarşı daha sərt hərbi addımlar atmaq qərarını şərh edərək, Baydenin bu addımlarının "növbəti administrasiyaya pis bir irs buraxmaq" məqsədi güddüyünü vurğulayıb.

Rusiya XİN rəhbəri Baydenin Ukrayna ilə bağlı siyasətini gələcək prezident Donald Trampın işini "çətinləşdirmək" və ona maneə yaratmaq məqsədilə həyata keçirdiyini söyləyib.

“The Telegraph”: “Zelenski Trampın qələbəsindən sonra ritorikasını yumşaltdı”

“The Telegraph” qəzetinin yazdığına görə, ABŞ-da Donald Trampın prezident seçkilərində qalib gəlməsindən sonra Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski daha yumşaq mövqeyə keçməyə başlayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, nəşr Zelenskinin yaxınlarda verdiyi bir bəyanatı nümunə göstərərək qeyd edir ki, Kiyev Krim diplomatik yolla geri qaytarmağa hazırdır. Əvvəllər hərbi gücdən istifadənin mümkünlüyünü vurğulayan Zelenski indi isə güc tətbiq etməyi istisna edir.

“Müşahidələr göstərir ki, Tramp ABŞ-da prezident seçkilərində qalib gəldikdən sonra Ukrayna prezidenti müharibə meydanında Rusiyanı məğlub etmək üçün maksimalist ambisiyalarından təcridcən imtina edir”, - deyir “The Telegraph” yazır.

Sabah - noyabrın 24-də Rusiyanın Ukraynaya hərbi hücumu başlamasının 33 ayı tamam olacaq. 3 ilin tamamına 3 ay qalmış sülh masasının qurulub-qurulmayacağı isə hələ də sual altındadır. Əksinə, ABŞ-ın Kiyevə ATACMS uzaqmənzilli raketləri verməsindən sonra vəziyyət bir az da qəşşəmiş kimi görünür.

Nəzərə alsaq ki, uzağı iki aya D.Tramp da öz vəzifəsinin icrasına başlayacaq, gələn il fevralın 24-dək danışıqlar mümkündürmü? Nüvə toqquşması ehtimalı qalan 3 ayda necə görünür?

Az öncə “Reuters” agentliyi məlumat yaymışdı ki, Rusiya lideri Vladimir Putinin ABŞ-ın yeni seçilmiş prezidenti Donald Trampı Ukraynada sülh müzakirələrinə açıqdır. Lakin o, ciddi ərazi güzəştlərini istisna edir və Kiyevin neytral statusunun təmin olunmasında ısrarlıdır.

Agentliyin məlumatına görə, Kreml hazırkı cəbhə xətti üzrə müharibəni dayandırmağa hazırdır. Donetsk, Luqansk, Zaporijye və Xerson bölgələrinin bölüşdürülməsi məsələsi müzakirə mövzusu ola bilər. Bundan əlavə, Kreml Xarkov və Nikolayev bölgələrindəki bəzi ərazilərdən qoşunların qismən çıxarılmasına razılıq verə bilər. Bununla belə, Rusiya tərəfi Ukraynanın NATO-ya üzv olmamasını, hərbi qüvvələrinin sayının məhdudlaşdırılmasını və rus dilinin istifadə hüquqlarının qorunmasını tələb edir. Mənbələrin sözlərinə görə, Putin atəşkəsi Rusiya üçün “qələbə” kimi görür.

Həqiqətənmi atəşkəs Rusiya üçün qələbə anlamına gələcək?

Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov münafiqşinin dondurulması variantlarını Rusiya üçün qəbul edilməz sayıb və deyib ki, “xüsusi hərbi əməliyyat”ın məqsədlərinə çatması vacibdir. “Bu, hər kəsə yaxşı məlum olan məqsədlərimizə çatmaq baxımından vacibdir”, - Peskov əlavə edib.

Bu arada Ukraynada Rusiya ilə sülh danışıqlarının başlanmasının tərəfdarlarının sayı kəskin artıb. Belə ki, Gallup sorğu şirkətinin sorğusu göstərib ki, oktyabrda ukraynalıların 52%-i müharibənin danışıqlar yolu ilə mümkün qədər tez bitməsinin tərəfdarıdır. Maraqlıdır ki, sorğular Rusiyada da əhəlinin müharibədən yorulduğunu üzə çıxarıb...

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz “Yeni Müsavat”-a deyib ki, atəşkəsin mütləq mənadı Rusiyanın qələbəsi ola biləcəyi fikriylə razılaşmaq mümkün deyil: “Söhbət, əlbəttə, hansı şərtlərlə atəşkəsdən gədir. Təbii ki, atəşkəs Rusiyanın dediyi şərtlərlə əldə olunacaqsa, bu, Rusiyanın qələbəsi ilə nəticələnə bilər. Zira Putinin irəli sürdüyü atəşkəs əslində kapi-

Dünya gözləmədə: “Tramp gələcək, zülm bitəcək” iddiası

Siyasi şərhçi: “ABŞ dərin dövləti ilk növbədə ona təzyiq göstərüb xarici siyasətini dəyişdirməyə vadar edə bilər”

tulyasiya aktıdır və Ukrayna yetkililərinin bu şərtlərlə razılaşması mümkün deyil. Çünki Putinin tələblərində Ukraynanın suverenlik haqlarının tamamilə məhdudlaşdırılması, ərazi bütövlüyünün şübhə altına alınması, rus dilinin yenidən hegemoniyası və s. kimi müddəalar nəzərdə tutulur. Siyasi iradəsi özündə olan heç bir hakimiyyət bu iddialarla razılaşmaz. Bununla belə, Ukrayna və Rusiya arasında elə bir atəşkəs əldə etmək olar ki, nəticə etibarilə rəsmi Kiyev gələcəkdə öz itirdiklərini geri qaytarmaq şansı verə bilər. Necə ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında bağlanan atəşkəs müqavilələri 30 ildən sonra bizə öz ərazi bütövlüyümüzü bərpa etmək imkanı qazandırdı”.

Heydər Oğuz onunla da razılaşır ki, istənilən atəş və ya sülh müqaviləsi hər iki tərəfin dividendləri arasında bağlanmalıdır: “O halda sual verə bilərsiniz ki, Ukrayna ilə Rusiya arasında mən dediyim tərzdə atəşkəs əldə olunmasın Moskva ya nə xeyrə, özünü üçün heç bir fayda görməyəcək, Ukrayna ilə niyə atəşkəs anlaşması bağlamalıdır? Fikrimcə, Ukrayna savaşının indiki vəziyyəti və bu vəziyyətin davam etməsi heç bir tərə-

fin xeyrinə deyil. Getdikcə, Ukrayna savaşı NATO ölkələrinin də cəlb olunduğu beynəlxalq qarşıdurmaya, daha dəqiq desək, 3-cü Dünya Müharibəsinə çevrilir. Vəziyyətin bu həddə gəlib çatması Rusiyanın da maraqlarına uyğun deyil. Moskva başa düşməlidir ki, Ukrayna kimi böyük strateji əhəmiyyətə malik ölkənin işğal olunmasına xüsusilə Avropa dövlətləri seyrçi qala bilməyəcəklər. Əvvəla, ona görə ki, Ukraynanın işğalı beynəlxalq siyasət sahəsində yeni nümunələr yaradacaq və nəticə etibarilə bu, bütün Avropa ölkələrini təhdid edəcək. Putinin özü də gizlətmir ki, onun əsas tələbi yalnız Ukrayna ilə bitmir. Rus lideri II Dünya Müharibəsindən sonra bölüşdürülmüş ərazilər prinsipinin yenidən tətbiq edilməsini və Baltıqyanı ölkələrdən tutmuş Balkanlara, hətta Berlində qədər Şərqi Avropanın onun hümayəsi altına keçməsinə arzulayır. Ukraynada əldə olunan ilkin qələbələr Putini yeni ərazilərə iştahasını artırma və müharibənin yeni dalğası Avropanın yeni dövlətlərinə yayıla bilər. Nəzərə alsaq ki, Rusiya Qərbi dövlətləri tərəfindən ağır sanksiyalara məruz qalıb, Moskvanın digər bir tələbi həmin embarqoların ortadan qaldırılması olacaq.

Bu isə Avropanın yenidən rus enerjisindən asılı vəziyyətə düşməsidir. Rusiyanın bu iddiaları ilə nəinki Avropa, hətta Putinin çox güvəndiyi Tramp Amerikası da razılaşmaz. Ən əsası, Rusiyanın Ukraynada qazanacağı uğurlar NATO-nun məğlubiyyəti kimi başa düşüləcək və Qərbi dövlətlərinin bu zamana qədər sığındıqları təhlükəsizlik çətinlərinin çökməsi anlamına gələcək. Zənnimcə, Avropa dövlətləri və ABŞ bu perspektivi qəbul edə bilməzlər”.

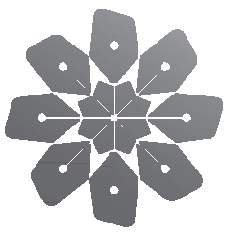
Heydər Oğuzun fikrinə, “bütün savaşa son” şüarı ilə hakimiyyətə gələn Tramp hakimiyyəti də bu ağır şərtlərlə razılaşmaz: “Çünki Putinin irəli sürdüyü şərtlər ABŞ-ın da uğursuzluğu anlamına gəlir. Vəşinqton bu şərtləri qəbul edərsə, faktiki olaraq SSRİ-nin çöküşü ilə qazanıldığı dünya hegemoniyasını yenidən Rusiya ilə bölüşdürməlidir. Hətta Tramp hakimiyyəti buna getsə belə, ABŞ dərin dövləti ilk növbədə ona təzyiq göstərüb xarici siyasətini dəyişdirməyə vadar edə bilər”.

Donald Trampın xarici siyasətini düzgün anlamayanların, o cümlədən Rusiya prezidenti Vladimir Putinin bu cür xam xəyallar qurduğunu düşünən həmsöhbətimizin fikrincə, ABŞ-ın yeni hakimiyyəti-

nin atdığı bəzi addımlar bu cür yanlış mülahizələrin ortaya çıxmasına yol açır: “Halbuki Trampın məqsədi Ukraynanı və digər post-sovet məkanlarını Rusiyaya hədiyyə etmək deyil. Tramp Ukraynaya yardım etməyəcəyini dəfələrlə vurğulamaqla əslində Avropa ölkələrini rus xofu altında saxlamaq və bu qorxudan faydalanaraq, onları silahlanma işinə cəlb etməyə çalışır. Faktiki olaraq Ukraynanı Avropanın qucağına atmaqla, özü Sakit-Hind okeanı və Yaxın Şərqlə maraqlanmaq istəyir. Sözsüz ki, bu regionlarda da özünə yeni müttəfiqlər tapacaq və onları da ortaq düşmənlərə qarşı müharibəyə çəkəcək. Beləcə, 3-cü Dünya savaşı qaçılmaz olacaq”.

Siyasi şərhçinin fikrinə, Rusiya da əslində bunun fərqi yoxdur və səhv hesablamalar nəticəsində girdiyi müharibədən müxtəlif yollarla çıxmağa çalışır: “Odur ki, gah sülhə “can atır”, gah da “əgər mən istədiyim olmasa nüvə savaşına əl ataram” deyərək Qərbi təhdid edir. Ortaya atdığı sülh formulları isə realıqdan uzaqlığı ilə seçilir. Zənnimcə, Rusiyanın sərgilədiyi bu təzadlı mövqeyin səbəbi bu zamanadək rus ictimaiyyətinə “satdığı” ultramillətçi şüarçılıqdan irəli gəlir. Hərbi cəhətdən özünü yeniləyə bilməyən Rusiya millətçi ritorika ilə öz regional hegemonluğunu davam etdirmək istəyir. Ukrayna savaşı qədər bu ritorika işə yarayırdı. Ukrayna savaşından sonra isə dəfələrlə qırmızı cizgiləri sınağa çəkilən Rusiyanın əslində “kağızdan aslan” olduğu ortaya çıxdı. Di gəl ki, Putin bunu belə etiraf edə bilmir. Çünki etiraf edərsə, rus xalqının ayaqları altında qalacağından çekinir”.

✉ Elnur MƏMMƏDƏLİYEV,
Musavat.com

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Gender bərabərliyi cəmiyyətin inkişafında mühüm amillərdən biridir. Bu prinsip qadınlar və kişilər arasında hüquq, imkan və resursların bərabər şəkildə bölüşdürülməsi-ni təmin etməyi nəzərdə tutur.

Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmin edilməsi üçün bir sıra qanunvericilik aktları qəbul edilib. 2006-cı ildə "Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında" qanunun qəbul edilməsi ölkədə qadınların və kişilərin hüquqlarının qorunmasında əhəmiyyətli addım oldu. Bununla yanaşı, Azərbaycan müxtəlif beynəlxalq konvensiyalara, o cümlədən BMT-nin Qadınlara qarşı ayrı-seçkilərin bütün formalarının ləğvi haqqında Konvensiyasına qoşulub.

Hazırda ölkəmizdə hansı sahədə gender bərabərliyi qorunur?

Təhsil. Azərbaycanda təhsil sistemi gender bərabərliyinin ən çox qorunduğu sahələrdən biri hesab olunur. Ölkədə həm qadınların, həm də kişilərin təhsilə çıxışı qanunla təmin edilir və bu sahədə ciddi ayrı-seçkilik müşahidə olunmur. Lakin təhsildə gender bərabərliyi məsələsinə daha dərinləndirən baxılıqda, bəzi maraqlı tendensiya ortaya çıxır. Belə ki, ölkədə müəllimlər arasında daha çox qadınlar üstünlük təşkil edir. Statistikaya əsasən, Azərbaycanda ümumi təhsil müəssisələrində çalışan müəllimlərin əksəriyyəti qadınlardır. Xüsusilə ibtidai və orta təhsil səviyyələrində qadın

müəllimlərin sayı kişilərlə müqayisədə daha çoxdur. Bu, qadınların pedaqogika sahəsində ənənəvi olaraq güclü mövqeyə malik olduğunu göstərir.

Məktəb direktorlarının da böyük hissəsi qadınlardır. Yeni xüsusən son illərdə orta məktəblərdə direktor vəzifələrində qadınların üstünlük təşkil etdiyi müşahidə olunur. Bu, qadınların idarəetmə sahəsində artan iştirakını və təhsil sisteminə onların liderlik rolunu gücləndirir.

Qızların təhsilə cəlb olunması məsələsinə gəldikdə, araşdırmalar onu göstərir ki, Azərbaycanda xüsusilə şəhər yerlərində qızların orta və ali təhsilə cəlb olunması nisbəti kifayət qədər yüksəkdir. Lakin kənd yerlərində qızların təhsil alması bəzi hallarda mədəni və sosial faktorlarla məhdudlaşır, onların təhsildən uzaq tutması halları müşahidə olunur.

Ali təhsil müəssisələrində isə qadınlar daha çox humanitar və sosial elmlərdə üstünlük təşkil etsələr də, texniki və mühəndislik sahələrində onların iştirakı nisbətən aşağıdır.

Beləliklə, Azərbaycanda təhsil sahəsində qadınların rolu yüksəkdir, bu da gender bərabərliyinin qorunmasına

müsbət təsir göstərir. Lakin mütəxəssislər qeyd edir ki, kişilərin də təhsildə iştirakı artırılmalı və kənd yerlərində qızların təhsilə diqqət daha da gücləndirilməlidir. Təhsildə gender balansının qorunması yalnız bərabərlik məsələsi deyil, həm də təhsil keyfiyyətinin artırılması və cəmiyyətin davamlı inkişafı üçün vacib amildir.

Azərbaycanda səhiyyə sektoru da qadınların geniş

təmsil olunduğu sahələrdən biridir. Belə ki, həkim, tibb bacısı, mama-ginekoloq və digər səhiyyə sahələrində qadınlar üstünlük təşkil edirlər. Statistikaya əsasən, tibb bacılarının və terapevtlərin əksəriyyəti qadınlardır. Qadınlar xüsusilə pediatriya, ginekologiya və terapevtika kimi sahələrdə dominant mövqeyə malikdirlər.

Lakin səhiyyədə rəhbər vəzifələrdə qadınların təmsilçiliyi

qadınların siyasətə cəlb olunması və rəhbər vəzifələrdə təmsilçiliyi istiqamətində müəyyən irəliləyişlər əldə olunub. Məlum olduğu kimi ölkənin Birinci vitse-prezidentinin qadındır və bu fakt Azərbaycanın siyasi rəhbərliyində qadınların iştirakını təsdiq edir. Bu həm də qadın liderliyin güclənməsi və idarəetmədə gender bərabərliyinə verilən önəmi göstərir.

Həmçinin Azərbaycanın qanunverici orqanı olan Milli Məclisin hazırkı sədri qadındır. Bu, qadınların ölkənin siyasi sisteminə yüksək mövqələrdə təmsil olunmasının əhəmiyyətli nümunəsidir.

Milli Məclisdə qadın deputatların sayı əvvəlki illərlə müqayisədə artıb. Hazırda parlament üzvlərinin təxminən 18%-ni qadınlar təşkil edir. Bu rəqəm bəzi ölkələrlə müqayisədə aşağı olsa da, Azərbaycanda gender bərabərliyinin inkişafında mühüm addım sayılır.

Bununla belə, hələ ki, qadınların icra hakimiyyətində və nazirliklərdə rəhbər vəzifələrdə təmsil olunması halları az müşahidə olunur. Lakin qadınların ictimai və inzibati sahələrdə fəallığının artırılması istiqamətində işlər davam edir.

Gender bərabərliyi daha çox hansı sahələrdə qorunur? - təhlil

Qadınların ictimai və inzibati sahələrdə fəallığının artırılması istiqamətində işlər davam edir

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Gələn ilin buraxılış imtahanlarında yenilik olacaq

Ilin sonunda 2025-ci ildə keçiriləcək buraxılış imtahanlarının vaxtı açıqlanacaq. Bəzi ekspertlər gələn ilin buraxılış imtahanlarında bir sıra dəyişikliklərin olacağını düşünür.

Dövlət İmtahan Mərkəzinin şöbə müdiri Afiqə Batiyeva məsələ ilə bağlı danışıb.

O, 11-ci siniflərin buraxılış imtahanlarında xarici dil fənləri üzrə imtahan modelində heç bir dəyişiklik edilməyəcəyini bildirib: "Ötən il hansı model tətbiq olunubsa, yenə də həmin model tətbiq olunacaq".

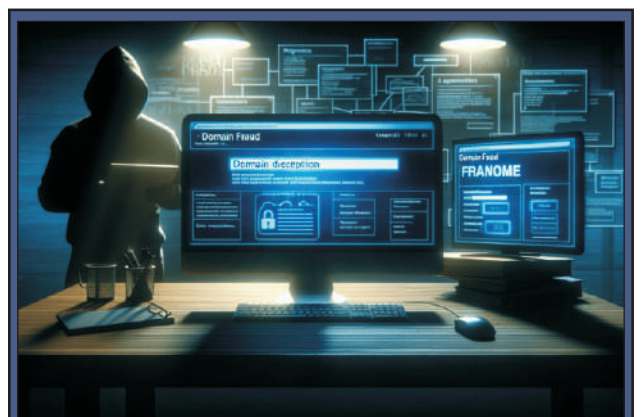
Şöbə müdirinin sözlərinə görə, 9-cu siniflərin buraxılış imtahanında oxuyub-anlama, tətbiqetmə bacarıqlarını yoxlamaq məqsədilə 4 mətn istifadə olunacaq. "Bu yeniliklərdən biridir, burada 3 mətn kiçik

olacaq ki, cəmi 1-2 cümlədən ibarət olacaqlar. Həmin mətnlərin hər biri üzrə bir qapalı suala cavab vermək tələb olunacaq. Bunlardan əlavə bir qədər böyük mətn də var ki, o da oxuyub-anlama və tətbiqetmə bacarıqlarını yoxlamaq üçündür", - o, İTV-yə açıqlamasında qeyd edib.

"Xarici dil üzrə imtahanı üzrə 26 sual olacaq ki, sonuncusu şəkil təsviri ilə bağlı olacaq. Burada məzmun etibarilə bir-birini tə-

mamlaması tələb olunan 3 ardıcıl şəkil verilir. Həmin sualda da 35 sözəndən ibarət qısa esse yazılması tələb edilir. Bunun da qiymətləndirilməsi isə fərqlidir", - A.Batiyeva əlavə edib (modern.az).

77 saxta domen bloklandı

Bu ilin yanvar-sentyabr aylarında Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti kibercəfiyyət imkanlarından istifadə etməklə dövlət qurumlarının domenlərinə (gov.az) bənzədilmiş 77 saxta domen aşkar edərək bloklayıb.

Musavat.com Dövlət Xidmətinə istinadən xəbər verir ki, bunun 53-ü III rübün payına düşüb.

Yanvar-oktyabr aylarında işə qurum "AzStateNet" şəbəkəsi üzrə 679 430 000 zərərli keçid, son istifadəçilərdə quraşdırılan mərkəzi antivirus sistemi vasitəsilə 3 818 400, kompüter və proqram təhlükəsizliyi sahəsində əhəmiyyətli konsept olan "Sandbox" mühafizə sistemi vasitəsilə isə 185 163 zərərverici tərkibli elektron sənədi blok edib.

“İkinci Qarabağ müharibəsi ilə bağlı film çəkəcəyik, onun layihəsini hazırlayıram”. Oxu.az-a açıqlamasında bunu Türkiyənin məşhur aktyoru, “Sunqurlar”, “Qurdlar Vadi-si” seriallarında oynadığı rollarla tanınan Ərtoğrul Şakar bildirib.

Qarabağ müharibəsi dünya hərbi tarixində yeni səhifə açaraq, həm müasir texnologiyaların istifadəsi, həm də Azərbaycanın əldə etdiyi zəfərlə diqqət mərkəzindədir. Belə bir tarixi hadisənin kino-ya çevrilməsi, şübhəsiz ki, həm regionda, həm də beynəlxalq miqyasda böyük maraq doğurur. Lakin sual yaranır: bu film Azərbaycanla birgə çəkiləcəkmi? Əsasən də ssenari və yaradıcı heyətin seçimi prosesində Azərbaycanın rolu necə olacaq?

Türkiyə film sənayesi ilə dünyada tanınır və xüsusilə hərbi, tarixi mövzuda çəkilən filmləri ilə öncül yerlərdən birini tutur. Buna misal olaraq, “Diriliş Ertuğrul”, “Kuruluş Osman” və digər çox izlənen layihələri göstərmək olar. Amma Qarabağ mövzusu yalnız texniki və yaradıcı tərəflərlə məhdudlaşa bilməz. Bu mövzu Azərbaycan xalqı üçün xüsusi həssaslıq daşıyır və hər detal diqqətlə nəzərdən keçirilməlidir.

Məhz bu səbəbdən, layihənin həyata keçirilməsi zamanı ssenarinin Azərbaycan tərəfi ilə razılaşdırılması vacibdir. Çünki bu müharibənin gerçək hekayələri, şəhidlərin qəhrəmanlığı və Azərbaycan xalqının fədakarlığı ən doğru şəkildə təqdim olunmalıdır. Üstəlik, filmdə azərbaycanlı aktyorların iştirakı da bu layihəni daha doğma edir və orijinallığını artırır.

Ərtoğrul Şakarın açıqlaması böyük maraq doğursa da, layihənin konkret detallarına dair məlumat verilməyib. Azərbaycanın bu layihədə hansı formada iştirak edəcəyi, filmin əsas məqsədinin nə olduğu və beynəlxalq audito-

riyaya hansı mesajların çatdırılacağı hələ ki, məlumdur. Amma ümid edirik ki, Qarabağ müharibəsinə dair çəkilən bu film, yalnız tarixi bir hadisəni əks etdirməklə kifayətlənməyəcək, həm də Azərbaycanın haqq səsinə dünyaya çatdıran bir əsərə çevriləcək.

Film sənətinin gücü, hadisələri daha geniş kütləyə çatdırmaq və tarixi gələcək nəsillərə çatdırmaq baxımından əvəzsizdir. Bu layihənin uğurlu olması üçün hər iki ölkənin - Türkiyə və Azərbaycanın - əməkdaşlığı böyük əhəmiyyət kəsb edir. Tərəflərin həm yaradıcı, həm də strateji olaraq birgə işləməsi, Qarabağ müharibəsinin mahiyyətini və Azərbaycanın haqlı mövqeyini ən yaxşı şəkildə əks etdirəcək bir film yaradılmasına imkan verə bilər.

Mövzu ilə bağlı sorğumuza Mədəniyyət Nazirliyindən bu cür cavab verilib:

“Məlumat üçün bildiririk ki, hazırda Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyinə Türkiyənin tanınmış aktyoru Ərtoğrul Şakar tərəfindən belə bir layihə ilə bağlı rəsmi müraciət daxil olmuşdur.

Qeyd etmək istədik ki, Qarabağ mövzusunun mədəniyyət sahəsində işıqlandırılmasını vacib hesab edirik və bu cür təşəbbüslərə daim müsbət yanaşırıq”.

Tanınmış kinoprodüser, rejissor Fehruz Şamirəyev “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında qeyd edib:

“Azərbaycan və Türkiyə arasında ortaq istehsal olunmuş ciddi kino nümunəsi çox azdır. Son illərdə bununla

Türkiyə Qarabağ müharibəsinə dair film çəkəcək - Azərbaycanla birgə, yoxsa...

Layihənin həyata keçirilməsi zamanı ssenarinin Azərbaycan tərəfi ilə razılaşdırılması vacibdir, çünki...

bağlı bir neçə cəhdlər olub, amma hələ ki, bu məsələnin konkret nəticəsi yoxdur.

“Mahmud və Məryəm” filmi iki ölkənin birgə filmi kimi son on ildə ortaya çıxan filmlərdəndir. Ölkəmizdə müəyyən layihələr Türkiyənin bir neçə müsabiqə proqramlarından dəstək alıb. TRT Puntoproqramında müxtəlif illərdə “Durnalara xütbə”, “Məryəm” və s. filmlərimiz dəstək alıb. Müəyyən mənada bu filmlər də müştərek film hesab olunur.

O ki qaldı Qarabağ müharibəsindən bəhs edən filmlərə, müharibədə olmuş Azərbaycan bu mövzuda ciddi filmlərin ərsəyə gətirməsində maraqlıdır. Türkiyənin kino sənayesi təcrübə baxımından çox irəlidedir və bu sənaye artıq həmin ölkənin hüduqlarını çoxdan ötürüb. Qarabağ zəfərimizlə bağlı Türkiyə şirkətlərinin burada film istehsal etmək cəhdləri olub. Amma yekunda ortaq nöqtə tapılmayıb deyə yarımçıq qalıb. Azərbaycan tərəfi bu

mövzuya çox həssas yanaşır. Buna görə də, qələbəmizi özündə əks etdirən böyük büdcəli filmin istehsalı hələ reallaşmayıb. Türkiyə tərəfinin bu mövzuda cəhdlərini müsbət qiymətləndirmək lazımdır, bir şərtlə ki, qarşı tərəfin istehsalçıları və ssenari araşdırılsın, birgə işlənsin.

Bilirik ki, türkiyəli rejissor və texniki heyətin döyüş filmlərinin istehsalında böyük

təcrübəsi var, amma nəzərə almalıyıq ki, Qarabağ müharibəsindəki azərbaycanlı portretini, azərbaycanlı qəhrəmanı yerli rejissor daha çox duyur. Bu baxımdan da azərbaycanlı müəlliflərin bu mövzuda iştirakı vacibdir. Amma bunla belə biz türkiyəli kinematografçıların təcrübəsindən yararlanmalıyıq”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Sərhəd pozucularına hansı halda atəş açılır? - detallar

“Sərhəd pozucularına qarşı odlu silahın tətbiqi son zəruri vasitəsidir”. Musavat.com xəbər verir ki, bunu “Qazax” Əlahiddə Sərhəd Diviziyasına təşkil olunan mediatur zamanı Babəkər Sərhəd Zastavasında Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) Sərhəd Qoşunlarının hərbi qulluqçusu baş leytenant Qoşqar Behbudzadə deyib.

O, DSX-nin Sərhəd Qoşunları Komandanlığının çətin şəraitə malik ərazilərdə sərhədlərin necə qorunmasına aydınlıq gətirib.

Baş leytenant bildirib ki, DSX-nin Sərhəd Qoşunları istənilən şəraitdə peşəkar heyəti, gecəgörmə cihazları, dronlar, termal kameralar, eləcə də son nəsillə texnoloji

vasitələrlə dövlət sərhədinin mühafizə və müdafiəsini həyata keçirir.

“Eyni zamanda bizdə “KS 205” sistemləri mövcuddur. Həmin sistemlər vasitəsi ilə çətin relyefdə sərhəd pozucuları vaxtında aşkar olunur.

Dövlət sərhədinin toxunulmazlığı Azərbaycan üçün önəmlidir. Bu, daim bizim nəzarətimizdədir. Sərhədlərimizi etibarlı şəkildə mühafizə və müdafiə edirik”.

Q. Behbudzadə deyib ki, sərhəd pozucularına qarşı

odlu silahdan istifadə son zərurət vasitəsidir:

“Onlarla mübarizə hüquq-mühafizə orqanlarının təlimatına uyğun tənzimlənir. Sərhəd pozucuları dövlət sərhədini pozmağa cəhd etdikdə, silahlı müqavimət göstərdikdə və digər hallarda sərhəd naryadı qanunla müəyyən olunmuş qaydalarla silah tətbiq edilir”.

Mediatur zamanı bildirilib ki, 2024-cü il ərzində Sərhəd Qoşunları Komandanlığının “Qazax” əlahiddə sərhəd diviziyasının “Babəkər” sərhəd zastavasının xidməti ərazisində dövlət sərhədini pozmağa cəhd göstərən 60-dan çox sərhəd pozucusu sərhədçilərin həyata keçirdiyi uğurlu əməliyyatlarla saxlanılıb.

Saxlanılanlar Azərbaycan-Gürcüstan və əks istiqamətdə dövlət sərhədini pozmağa cəhd göstərirlər.

□ **Şahin Rəhimli,**
Musavat.com

Peskov: “Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi Rusiya üçün əhəmiyyətsiz qurumdur”

“Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi Rusiya üçün əhəmiyyətsiz qurumdur”. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin (Haaqa tribunalı) İsrailin Baş naziri Benyamin Netanyahu və keçmiş müdafiə naziri Qalantın həbsinə orderlər verməsinə münasibət bildirərkən deyib.

O, Haaqa tribunalının məlum qərarına şərh verməyib, çünki bu qurumun Rusiya Federasiyası üçün əhəmiyyətsiz olduğunu söyləyib.

Kremlin sözçüsünün sözlərinə görə, BCM-in fəaliyyəti çətin ki, nəyəsə, o cümlədən Yaxın Şərq nizamlanmasına kömək etsin.

Paşinyanın qadın "batalyon"u - strateji postlar niyə "axçı"lara verilir...

Politoloq: "Ermənistan hakimiyyətində qadın rəhbərlərin sayının çoxalması da Qərb dairələrinin tapşırığına uyğun görünür"

Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyanın hökumətdə apardığı islahatlar haqda məlumat verilir. Maraqlıdır ki, ölkədə yüksək vəzifələrdən çıxarılan və ya qovulanların yerinə daha çox qadın kadrlar gətirilir. Hətta daxili işlər naziri, Paşinyanın sinif yoldaşı Vahe Qazaryanı 30 yaşlı qız - Arpine Sərkisyan əvəzləyib.

Məlumatla görə, A.Sərkisyan "sorosçular"ın sevimlisi və ABŞ-ın Ermənistan'daki səfirliyinin etibarlı adamlarından biridir. Qazaryan isə Rusiyaya yaxın adam sayılırdı.

"Hraparak" qəzetinin iddiasına görə, son təyinatlar məhz Qərbin təlimatı əsasında reallaşmış. Sitat: "Vaxtilə Ermənistan hökumətində qadınların sayı çox az idi, hətta qanunla belə kvotalar müəyyən edilmişdi ki, seçki siyahılarının hər üçdə biri qadın olsun və gender bərabərliyi təmin edilsin. Amma artıq Baş Prokurorluq, Xarici Kəşfiyyat Xidməti, Səhiyyə Nazirliyi, Ədliyyə Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Ombudsman Aparatı və Daxili İşlər Nazirliyi qadınlara tapşırılıb".

Bu gelişmeler nədən xəbər verir? Doğrudanmı Nikol Paşinyan Qərbin təlimatı ilə öz komandasına qadınları gətirir?

Müdafiə naziri postu da erməni qadına həvalə oluna bilərmə? Azərbaycan üçün bu dəyişikliklər hansısa yeni anlam kəsb edirmi?

Deputat Naqif Həmzəyev bu istiqamətdə çox vacib məqamlara aydınlıq gətirdi: "Ermənistan hökumətində baş vermiş dəyişikliklər Nikol Paşinyanın hökumətini gücləndirməklə bağlı planlarının tərkib hissəsidir. Həmçinin erməni baş nazir növbəti seçkilərə hazırlığa başlayıb. Onu vaxtı ilə hakimiyyətə gətirən qüvvələr uzun müddətdir ki, ona təzyiqlər edirlər.

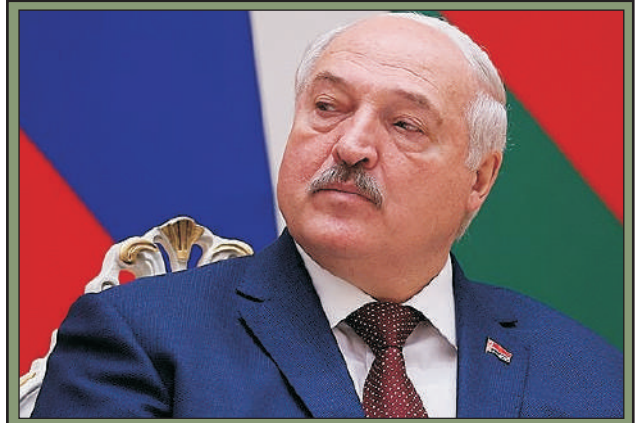
Paşinyanın qərbləşməyi sürətləndirmək çağırışları eşidilməkdədir. Eyni zamanda, Paşinyan gələcək planlarını reallaşdırmaq üçün ona təbə olan, onun ideyalarını reallaşdırmağa kömək ola biləcək şəxslərin bu vəzifələri tutmasını istəyirdi. Bu baxımdan o qadınlara üstünlük verib. Ancaq qadınlar bəlkə də maskalanmaq üçün əla bir fürsətdir. Çünki bu qadınların arxasında ya ataları, ya qohumları, ya da sevgiləri var ki, onlar heç də zəif insanlar deyillər. Xüsusilə, Paşinyan hökumətində kifayət qədər güclənə biliblər. Bu da istə-təməz imkan verəcək ki, Paşinyan növbəti seçkilərdə də qələbə qazana bilsin. Həmçinin Qərb dairələrinin təzyiqi altında bu dəyişiklikləri etməklə Paşinyan Qərbə mesaj vermək istəyir ki, mən Qərb modeli hökumət qururam, bununla həm də maliyyə və silahlar əldə etmək niyyətindədir. Bir məsələni də xüsusi vurğulayım. Ermənistan tarixinə baxsaq görürük ki, onlar qadın gücündən istifadə edərək bir çox planlarını həyata keçiriblər. Bu baxımdan bunu da eyni yanaşmanın davamı kimi qiymətləndirə bilərik. İstənilən halda Paşinyanın bu dəyi-

şikliklərinin nəyə hesablandığının daha dəqiq cavablarını yaxın gələcəkdə görə biləcəyik. Paşinyan bu dəyişikliklərlə hökumətini daha da gücləndirmək və ən əsası ona dəstək verən, sona qədər yanında ola biləcək şəxslərə vəzifələr vermək niyyətindədir. Bunu da getdikcə reallaşdırmaqdadır. Növbəti seçkilərdə öz hakimiyyətini qorumaq, saxlamaq istəyən Paşinyan üçün bu dəyişiklikləri etmək vacib idi. Daxili işlər naziri postunun qadına həvalə olunması əslində Paşinyanın gizlin mesajlarından biridir. O həm də Azərbaycana mesaj vermək istəyir ki, mən müharibə etmək niyyətində deyiləm, əgər müharibə niyyətim olsaydı belə bir dəyişiklik etməzdim.

Müdafiə nazirinin də qadın ola biləcəyi ehtimalına gəlincə, unutmamalıyıq ki, yeni ordu quruculuğu həm də maliyyə və silahlar əldə etmək niyyətindədir. Bir məsələni də xüsusi vurğulayım. Ermənistan tarixinə baxsaq görürük ki, onlar qadın gücündən istifadə edərək bir çox planlarını həyata keçiriblər. Bu baxımdan bunu da eyni yanaşmanın davamı kimi qiymətləndirə bilərik. İstənilən halda Paşinyanın bu dəyi-

şən əsas hədəf qısa müddətdə Ermənistanla sülh müqaviləsini imzalamaqdır. Ümid edirik ki, Ermənistan haqq yoluna gələcək və Qərb dairələrinin təsirindən çıxaraq Cənubi Qafqazda uzunmüddətli və dayanıqlı sülhün əldə olunması üçün sülh addımlarını atmağa başlayacaq. Silahlandırmanı dayandıraraq sülhə xidmət edən addımlar atacaq. Yaxın dövrdə biz Paşinyanın bu addımlarının məğzini anlamaq biləcəyik. İnanıram ki, Paşinyan nəticə etibarilə Azərbaycanla sülh sənədinin imzalanmasından qaçmayacaq, Ermənistanın növbəti təxribatlarına şahidlik etməyəcəyik. Əks təqdirdə növbəti dəfə Ermənistan bu yanlışlıqlara meyillənərsə, sülh prosesi daha da uzana bilər və burada itirən ancaq və ancaq Ermənistan olacaq".

Sabiq deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva hesab edir ki, Paşinyanın idarəetmədə islahatlara başlaması təsadüfi deyil: "Nikol Vovayeviç indiki dəyişiklik həmlələri ilə ölkəni konstitusiyaya islahatlarına hazırlayır. İrəvandakı hakimiyyət başa düşür ki, Bakı və Ankaranın təzyiqlərinə daha çox davam gətirə bilməyəcək. Ona görə

"Diktator olmaq üçün lazım olan alətlərim yoxdur" - Lukaşenkodan sərt açıqlama

Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko ölkəsində diktaturanın mövcudluğunu inkar edərək, bunun heç vaxt mümkün olmayacağını vurğulayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, o, "Vəhşi liderlik olmazdır. Bu, mənim prezidentlik dövrümdə ən çox qorxdığım şeydir. Ölkəmizdə heç bir diktatura yoxdur və heç vaxt olmayacaq", - deyərək bildirib.

Lukaşenko diktator olmaq üçün müvafiq alətlərin lazım olduğunu qeyd edib: "Diktator olmaq üçün hansısa alətlər lazım olur. Bəs mənim hansı alətlərim var? Bunu amerikalılar uydurub: diktator, diktator. Necə mən Amerikaya diktatorluq edə bilərəm? Bu gün Tramp və Bayden belə diktə edə bilmirlər. Bizim super güclü iqtisadiyyatımız var? Yox", - deyərək Belarus prezidenti əlavə edib.

də ana qanuna dəyişikliklər prosesində özünə qarşı təhlükə yarada biləcək "milli etirazçı fiqurlar"ı idarəetmə qapılarını bağlayır. Başqa formada ifadə etsək, həmin maneələri aradan qaldırır. Paşinyanın vəzifəyə təyin etdiyi şəxslərin bir çoxu isə ya təcrübəsiz, ya da səriştəsi az olan gənclərdir. Bu cür "köksüz" fiqurlarla işləmək küçədən böyük siyasətə atılmış Nikol üçün daha asan və rahat olacaq. Düşünürəm ki, qadınların dilindən anlayan erməni baş nazir onların Avropada təhsil almasını da nəzərə alır. Əksər xanım idarəçilərin ən azı iki illik Avropa təhsili var. Bu durumda müdafiə naziri postunun da bir qadına həvalə edilməsi mümkündür".

Siyasi analitik Asif Nərimanlı Ermənistan'dakı kadr dəyişikliklərinin Azərbaycan üçün heç bir önəminin olmadığını qeyd etdi: "Paşinyanın kadr dəyişiklikləri həm Qərb və Rusiya arasında balans yaratmaq, xüsusilə Rusiyanın təsirində olduğu deyilən kadrları əvəzləmək, həm də hakim partiya daxilində baş verən son qarşıdurmalardan qaçınmaq üçün təşəbbüs deyil. Çünki hakim partiya daxilində ciddi qarşıdurma yaşanır, daha dəqiq desək, uzun müddət mövcud olan bu qarşıdurma artıq ictimaiyyətin gözü önünə keçir. Görünür, Paşinyan idarəolunmaz hesab etdiyi şəxslərlə yolları ayırır və daha "sadiq" olan kadrları gətirir. Bu təyinat-

larda Ermənistan hakimiyyəti daxilindəki qruplaşmaların da müəyyən rolu ola bilər. Məsələn üçün daxili işlər naziri olan Arpine Sərkisyanın Andranik Köçəryanaya yaxın olduğu deyilir. Andranik Köçəryan hakim hökumətdə ciddi fiqurdur və bir çox güc strukturunda təsir imkanlarına malikdir. Digər tərəfdən, Arpine Sərkisyanın ABŞ-a yaxın olması, Amerika səfirliyi ilə sıx təmaslar qurması da burada Qərbin rol oynadığını deməyə əsas verir. Bütün bunların fonunda Paşinyan hakimiyyətində qadın rəhbərlərin sayının çoxalması da Qərb dairələrinin tapşırığına uyğun görünür. Çünki Qərbdə "gender bərabərliyi" adı altında qadınların idarəetmədə rolunun artırılması planları əvvəldən mövcuddur. Bu təyinatlar Ermənistan müdafiə nazirinin də qadın olması ehtimalını istisna etmir. Suren Papikyan ətrafında son dövrlər müəyyən qalmaqlar baş verib, o cümlədən, onun Paşinyanla arasında narazılıqların olması haqda məlumatlar var. Mümkündür ki, Papikyan da hansısa qadın namizədlə əvəzlənsin. Lakin bu dəyişikliklərin - Ermənistan qadın rəhbərlərin çoxalmasının, yaxud Qərbyönümlü kadrların önə çıxmasının Azərbaycan üçün o qədər də əhəmiyyəti yoxdur, çünki rəsmi İrəvanın siyasəti bəllidir və Bakı bu siyasətə uyğun davranır".

□ Cavansir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

Türkiyəli professor Süleyman Pampal İstanbulda zəlzələ ola bilmə ehtimalı ilə bağlı xəbərdarlıq edib. Adana Böyükşəhər Bələdiyyəsi tərəfindən zəlzələ hərəkət planı işləri çərçivəsində Adanada Qırılma Xətləri və Zəlzələ Paneli keçirilib.

Paneldən əvvəl zəlzələ mütəxəssisi, Qazi Universiteti Zəlzələ Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri Süleyman Pampal "İhlas" agentliyinə açıqlama verib. Gözlənilən İstanbul zəlzələsindən danışan professor 7 və daha yuxarı ballıq zəlzələnin ola biləcəyi ilə bağlı xəbərdarlıq edib: "7 ilə 7,5 bal arasında zəlzələ gözləyirik. Təxminən 7,2 bal gücündə təkanlar olacaq. Bu, arzu olunan deyil, amma yuxarı və aşağı həddi nəzərdən keçirdikdə, kaş alt həddə yaxın olardı. İstanbulun tikinti fondunu nəzərə alsaq, nəticə çox pis ola bilər. İstanbul dağlarsa, Türkiyə onun altında qalacaq. Hamımız qala bilirik. Biz İstanbul, Ankara, İzmir və Adana kimi şəhərləri ayırmadan bütün Türkiyəni zəlzələyə hazırlamalıyıq".

Daha bir qorxunc zəlzələ proqnozu -

"7-7.5 bal arası..."

Ekspert: "Bir dəfə də olmayıb ki, onlar güclü zəlzələnin dəqiq proqnozunu versinlər"

tırdığını və bu tip zəlzələlərin dəqiq vaxtının əvvəlcədən bilinməsinin mümkün olmadığını bildirib.

Prof. Dr. Ziyadin Çakır da İstanbulda ən riskli bölgələri (məsələn, Haramidere, Ayamama, Maltepe və digər dolgu əraziləri) qeyd edib. O, zəlzələ riski yüksək olan ərazilərdə yaşayan insanların daha ehtiyatlı olması gərəkdini vurğulayıb. Bu alimlər İstanbulda təhlükəsizlik tədbirlərinin artırılmasını vacib sayır.

təxmini böyüklük və potensial təsir sahələri barədə fikir yürütmək mümkündür. Məsələn, İstanbul üçün maksimum 7.6 bal gücündə bir zəlzələ gözlənilir.

Professor Naci Görür isə zəlzələ riskini müəyyən etmək üçün seysmoloji məlumatların və fay hərəkətlərinin analizinə diqqət çəkib. Onun fikrincə, müəyyən bir ehtimalla (məsələn, 47%) yaxın gələcəkdə zəlzələ ola biləcəyini söyləmək mümkündür, lakin dəqiq vaxtı və yeri de-

lərin 98 faizi yanlış çıxır. Zəlzələ olsa da, çox zəif olur. Hazırkı müasir avadanlıqlarla zəlzələnin yerini, onun neçə bal olacağını proqnozlaşdırmaq çox çətindir. Mən həmişə deyirəm ki, bu gün dünyada zəlzələ ilə bağlı ən dəqiq monitorinqləri, araşdırmaları Yaponiya aparır. Onların proqnozları 50-60 faiz düz çıxır. Amma onlar necə deyirlər? Sadəcə zəlzələnin olacağını bildirirlər, onun gücünü isə dəqiq deyə bilmirlər. Misal üçün, deyirlər Okinava-

Taksilərlə bağlı daha bir problem - ünvana çatanda qiymət artır

Bəzən taksi sifariş verərkən yolda və ya mənzil başına çatanda qiymət dəyişə bilər. Bu isə müştəri və sürücü arasında mübahisəyə səbəb olur. Bəs taksi sifariş verərkən əvvəlcədən göstərilən məbləğ niyə artır?

Məsələ ilə bağlı nəqliyyat eksperti Eldəniz Cəfərov bildirib ki, xarici taksi şirkətlərinə daimi nəzarət olunmalıdır.

"Onlara icazə verilməməlidir, çünki onlar sərnişinləri narahat edə bilərlər. Xüsusilə, taksi sürücülərinin hüquqlarını pozurlar, ödənişləri vaxtında etmirlər və vətəndaşlarla sərt ünsiyyət qururlar. Xidmətin keyfiyyətli və təhlükəsiz davam etməsi üçün taksi şirkətləri daim nəzarət altında saxlanılmalıdır".

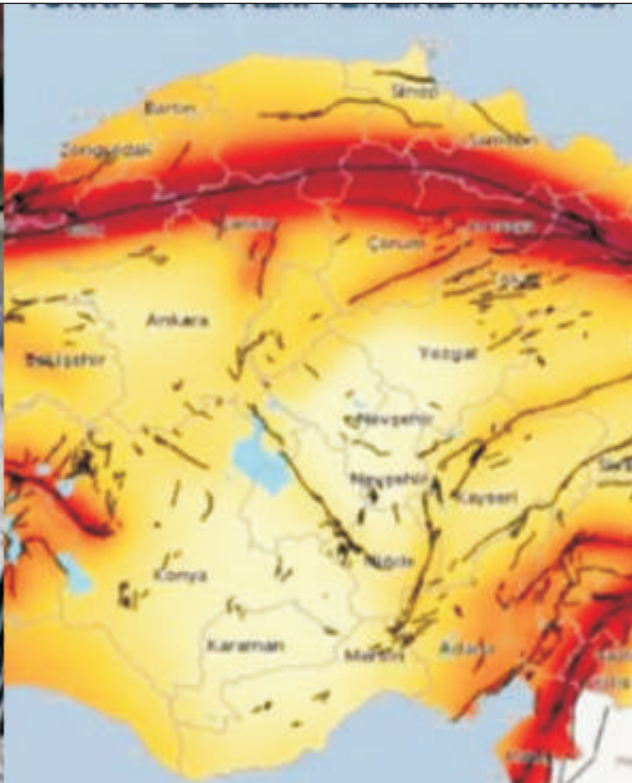
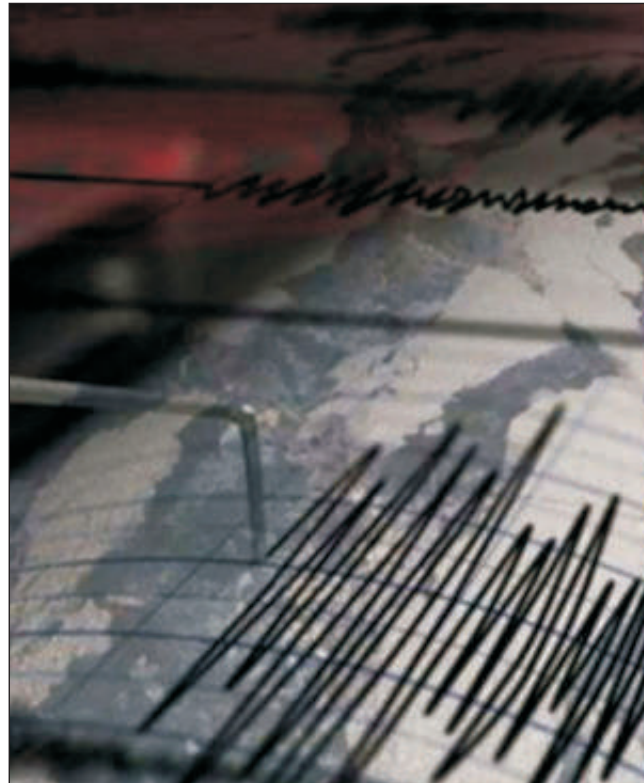
Bundan əlavə olaraq taksi sifariş verərkən əvvəlcədən göstərilən məbləğ bəzən artır. Sürücülər bunu gecikmə, işqforda gözləmə və s. səbəblərlə bağlayırlar. Öncədən taksi şirkəti ilə müştəri arasında razılaşmış müqavilə olmalıdır. Süni qiymət artımının olması düzgün deyil".

Taksi koordinatörünün sözlərinə görə, bəzən qiymət artımı ola bilər.

"Bu zaman sürücü öncədən müştərini xəbərdar edir. Bura yoldakı propka, gözləmə və digər səbəblər aiddir. Əgər sürücü süni şəkildə yolu uzadarsa, bu zaman müştəri taksi şirkətinin dəstək xidmətinə məlumat verməlidir".

Məsələ ilə bağlı Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi yanında Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentli (AYNA) Milli.AZ-a verilən məlumata əsasən, taksi sifariş operatorları tərəfindən xidmətə görə əlavə vəsaitin tutulması, eyni zamanda bir gedişə görə bir neçə dəfə ödənişin çıxılması qanunsuzdur.

"Belə hallarla qarşılaşan sərnişinlərdən AYNA-nın "141" Çağrı Mərkəzi və ya sosial şəbəkə hesabları üzərindən məlumat vermələri xahiş olunur. Taksi nəqliyyat vasitələri sərnişin daşımalarında xidmət keyfiyyəti ilə bağlı sərnişinlərdən daxil olan müraciətlər AYNA tərəfindən araşdırılır və neqativ halların qarşısının alınması üçün tədbirlər görülür", - deyə məlumatda qeyd edilib.

Qeyd edək ki, konkret olaraq, İstanbulla bağlı bu cür pessimist proqnozlar vaxtaşırı səslənir. Bundan əvvəl də İstanbulda dağıdıcı zəlzələlər barədə bir neçə tanınmış alim açıqlama vermişdi.

Professor Naci Görür bildirib ki, Marmara bölgəsində 7-7.5 bal gücündə bir zəlzələnin olma ehtimalı var. O, bu ehtimalın çox yüksək olduğunu (47%) qeyd edərək, xüsusilə Adalar və Kumburgaz fayı üzərindəki təhlükəni önə çəkib. Eyni zamanda, İstanbulda riskli binaların çoxluğunu və hazırlıqsızlığı diqqətə çatdırıb.

Professor Dr. Celal Şengör də böyük İstanbul zəlzələsinin maksimum 7.6 bal gücündə olacağını təxmin edib. Fayların "kilitlənmiş" vəziyyətdə olmasının təhlükəni ar-

Bəs belə zaman kəsiyi üçün (7 il) verilən zəlzələ proqnozları nə dərəcədə reallaşma biləndir? Sesysmologiyada ən dəqiq proqnozlar hansılar sayılır?

Bu arada, mütəxəssislər zəlzələ barədə dəqiq vaxt və yer üzrə proqnoz vermək mövcud elmi metodlarla mümkün olmadığı bildirilir. Bunun səbəbi zəlzələ mexanizmlərinin çox müəkkəb olması və fay xətləri boyunca gərginliklərin dəqiq ölçülməsi, davranışlarının proqnozlaşdırılmasının qeyri-mümkünlüyüdür. Amma bununla alimlərin fikri fərqlidir.

Professor Celal Şengör bildirib ki, zəlzələnin vaxtını dəqiq təxmin etmək mümkün deyil, lakin fay xətləri üzərindəki gərginliklər və tarixi zəlzələlərin analizi vasitəsilə

mək qeyri-mümkündür.

Bununla belə, ekspertlər qeyd edir ki, zəlzələlər yer qabığındakı çox müəkkəb proseslər nəticəsində yaranır və bu proseslər bir çox dəyişikliklərdən asılıdır. Hazırda mövcud olan texnologiya bu dəyişiklikləri tam anlamı ilə ölçə bilmir. Bugünkü elmi səviyyədə zəlzələni dəqiq proqnozlaşdırmaq mümkün olmasa da, seysmoloji analizlər və geoloji araşdırmalar zəlzələ riski olan bölgələr barədə müəyyən məlumat verir. Bu isə hökumətlərin və vətəndaşların təhlükəsizlik tədbirləri görməsi üçün vacibdir.

Ekoloq Fikrət Cəfərov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb: "İl ərzində Türkiyədə güclü zəlzələnin olacağı ilə bağlı 10-12 proqnoz verilir. Bu proqnoz-

da bir ay ərzində zəlzələ ola bilər. Bəli, orada zəlzələ olur, lakin zəif olur. Bir neçə faktor var ki, hansı yerdə hansısa təhlükəli sahələri göstərir. Ancaq dəqiq vaxtını və neçə bal olacağını Yaponiyada bu günə kimi dəqiq deyə bilməyiblər. Bilirsiniz ki, Yaponiya elə yerdə yerləşir ki, orada il-də mindən çox zəlzələ olur. Bir dəfə də olmayıb ki, onlar güclü zəlzələnin dəqiq proqnozunu versinlər".

Ekoloq əlavə edib ki, Azərbaycanda zəlzələdən sonra bir neçə alim, təşkilat da proqnoz verməyə başlamışdı: "O proqnozlardan heç biri doğru çıxmadı. Hamısı deyirdilər dağıdıcı zəlzələ olacaq. Əsasən də neft çıxarılan ərazilərin təhlükə mənbəyi olduğu deyilirdi. Bu deyilənlər də özünü doğ-

rultmadı. Birincisi neft çıxarılan yerlərdə zəlzələ hər zaman zəifləyir. Geomorfologiya göstərir ki, 10 kilometr dərinlikdə 5 bal gücündə zəlzələ olarsa, üst qatda 3 bal hiss olunur. Bunu təsdiq ediblər. Ona görə əhali heç bir proqnozlara ciddi yanaşmamalıdır. Rəsmi məlumatlara inanmaq lazımdır. Azərbaycanın bu gün zəlzələ ilə bağlı əhalini məlumatlandırmaq üçün 50-60 faiz imkanı var".

Qeyd edək ki, son illərdə Türkiyənin müxtəlif bölgələrində bir neçə güclü zəlzələ baş verib. Ən yaddaqalana isə 2023-cü ilin fevral ayında Kahramanmaraşda 7,7 və 7,6 bal gücündə baş vermiş zəlzələ oldu. Bu zəlzələlər qeyri-adi sayılır, çünki qısa müddət ərzində bir-birini izlə-

yən bu güclü təkanlar bölgədə böyük dağıntılara və minlərlə insanın həyatını itirməsinə səbəb oldu. Kahramanmaraş zəlzələsindən sonra Malatya, Hatay və Adıyaman da zəlzələlər qeydə alınıb.

Bu ilin əvvəlində də Muğla və İzmir bölgələrində kiçik və orta şiddətli yeraltı təkanlar olub. Türkiyə ərazisi seysmik baxımdan aktiv olduğu üçün Şərqi Anadolu və Şimali Anadolu qırılma xətləri boyunca güclü zəlzələlərin olması ehtimalı yüksəkdir. Davamlı təkrarlanan bu təbii fəlakətlər Türkiyənin infrastrukturunun seysmik təhlükəsizlik standartlarını artırmaq ehtiyacını vurğulayır.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Noyabrın 20-də Biləsuvar rayonunda 29 yaşlı gənc dəm qazından dünyasını dəyişib. Hadisə rayonun Ovçubərə kəndində qeydə alınıb. Belə ki, kənd sakini, 1995-ci il təvəllü Rəşad Əlibala oğlu İbabbəyli yaşadığı evdə dəm qazından boğularaq ölüb.

Əfsus ki, payız gırəndən bu, ilk belə hadisə deyil. Acı gerçəklik budur ki, hələ qış gəlməmiş, az qala hər həftə "səssiz qatil"ın qurbanları haqda xəbərlər almaqdayıq. Məsələn, noyabrın 18-də Hövsanda 18 yaşlı Mələhət Zaur qızı Məmmədova yaşadığı evdə dəm qazından həyatını itirib.

Ümumiyyətlə, qısa zamanda dəm qazından dünyasını dəyişənlər ötən illə müqayisədə çoxdur. Bəs səbəb nədir, niyə bu qədər maariflənmə işlərindən sonra da dəm qazında ölüm faktları azalmır? Səbəb qaz sobaları, evə verilən qazın keyfiyyətidir, yoxsa?

Qeyd edək ki, dünyada dəm qazından (karbon monoksit) zəhərlənmə və ölüm halları bəzi regionlar üçün riskli hesab olunur. Ən çox ölüm halları Şərqi Avropa və MDB ölkələridir - Moldova kimi ölkələr karbon monoksit zəhərlənməsi üzrə ən yüksək ölüm nisbətinə malikdir. 2021-ci ildə Moldovada ölüm göstəricisi 100.000 nəfərə 2.74 nəfər təşkil edib. Bunun əsas səbəbi istilik sistemlərinin düzgün ventilyasiya edilməməsi və köhnə avadanlıqların istifadəsidir.

Şimali Amerika - ABŞ və Kanada kimi inkişaf etmiş ölkələrdə də dəm qazından zəhərlənmə halları yüksəkdir. Xüsusən də, ABŞ-də 2000-2021-ci illər arasında bu cür ölüm halları artıb. Bunun əsas səbəbi qapalı məkanlarda generatorların istifadəsi və düzgün olmayan

Dəm qazı "genosid"-i: qış gəlməmiş... - faciə törədən səhvlər

Ekspertlər hesab edir ki, bəzi evlərdəki qaz cihazları təhlükəsizlik standartlarına uyğun istehsal olunmur, ona görə...

ventilyasiya sistemləridir. Asiya - Xüsusilə Monqolustanda dəm qazından həyat itkiləri yüksəkdir. Burada soyuq iqlim səbəbindən yanacaq soba və digər istilik mənbələrinin düzgün ventilyasiya edilməməsi zəhərlənmələrin əsas səbəbidir.

Cənubi Amerika ən aşağı ölüm göstəricilərinə malik olsa da, bəzi ölkələrdə fərdi hallarda dəm qazından ölüm qeydə alınır. Yanlış istifadə edilən istilik sistemləri əsas

səbəb kimi göstərilir.

Dəm qazı zəhərlənmələrinin qarşısını almaq üçün ventilyasiya sistemlərinin mütəmadi yoxlanılması, karbon monoksit detektorlarının quraşdırılması və yanacaq yandırılan cihazlardan düzgün istifadə edilməsi vacibdir. Bu hallar əsasən qış aylarında və istilik sistemlərindən çox istifadə olunan dövrlərdə baş verir.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, dəm qazından zəhərlən-

mə və ölüm hallarının çox olmasının bir neçə əsas səbəbi var. Burada ilk olaraq qaz cihazlarının düzgün istifadə edilməməsi göstərilir. Köhnəmiş və ya texniki nasaz cihazlar da burada önəm daşıyır. Əksər hallarda köhnə qaz sobaları və qazanlar düzgün işləmədiyindən karbonmonoksit (CO) sızması baş verir. Eyni zamanda bir çox evlərdə hamamlarda ventilyasiyanın olmaması neqativ hallara yol açır. Havalandırma sis-

temlərinin olmaması və ya düzgün işləməməsi qaz yığılmasına səbəb olur. Bəzən də qaz cihazlarının qeyri-peşəkar quraşdırılması və texniki baxımdan düzgün yoxlanmaması təhlükəni artırır. Burada insani faktoru da xüsusi qeyd edilməlidir. Bir çox hallarda insanlar qaz cihazlarını nəzarətsiz qoyur, ventilyasiya kanallarını bağlayır və ya qaz sobalarını otağı qızdırmaq üçün istifadə edirlər.

Üstəgəl, maarifləndirmənin effektiv olmaması da rol oynayır. Bəzən maarifləndirmə işləri olsa da, bunlar kifayət qədər geniş auditoriyaya çatmır və ya insanlar məlumatı düzgün tətbiq etmir.

Mütəxəssislər hesab edir ki, aşağı keyfiyyətli və ya düzgün tərkibdə olmayan qaz da karbonmonoksit əmələ gəlməsinə səbəb ola bilər. Bəzi qaz cihazları beynəlxalq təhlükəsizlik standartlarına uyğun istehsal olunmur. Eyni zamanda, qaz sobalarını düzgün söndürməmək, qaz yanarkən havalandırmanı təmin etməmək və texniki xidmətə laqeyd yanaşmaq zəhərlənmə riskini artırır.

Problemin həlli yolu kimi bəzi vacib məqamlar diqqətdə saxlanmalıdır. Belə ki, qaz cihazlarının texniki xidmətinin təşviqi aparılmalıdır. İnsanlara qaz cihazlarını muntəzəm yoxlatmağın vacibliyi öyrədilməlidir. İkincisi, qaz cihazlarının istehsalına, idxalına və quraşdırılmasına nəzarəti artırılmalıdır. CO detektorlarının quraşdırılması mühumdür. Əksər inkişaf etmiş

ölkələrdə olduğu kimi, evlərdə karbonmonoksit detektorlarının məcburi quraşdırılması tələb olunmalıdır. Ən vacibi isə təhlükəsizlik tədbirləri ilə bağlı əhali ilə təşviqat yalnız fəlakətdən sonra deyil, daim aparılmalıdır.

Bir sözlə, bu cür halların qarşısını almaq üçün həm texniki, həm də maarifləndirmə işləri paralel aparılması zəruridir.

Fövqəladə Hallar Nazirliyindən isə mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyilib ki, əhali arasında, KİV-lərdə mütəmadi olaraq bununla bağlı təbliğat aparılır. "Fövqəladə hallarla bağlı davranış qaydalarında dəm qazı təhlükəsindən qorumağın qaydaları göstərilir. Bunlar:

- qaz cihazı saz və standartlara uyğun olmalı;
- cihaz olan məkanın hündürlüyü 2 metr 20 santimetrdən az olmamalı;
- havaçəkmə sistem işləməli, nəfəslik açıq olmalı;
- hamam otağında ventilyasiya borusu, qapının aşağısında dəliklər olmalı;
- tüstü bacaları ildə iki dəfə təmizlənməlidir.

Yadda saxlayın! Dəm qazı iysizdir, hiss edilmir!

Ondan zəhərlənmənin əlamətləri: baş ağrısı, baş gicəllənməsi, ürək bulanması, halsızlıq.

Dəm qazından zəhərlənmiş insanı təmiz havaya çıxarıb, nəfəsalmasını çətinləşdirən geyimlərdən azad etmək, təcili tibbi yardım çağırmaq lazımdır".

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

Bakıda bu ərazilərdə yeni yol nişanları quraşdırıldı

Bakıda yeni yol nişanları quraşdırılıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan

Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) məlumat yayıb.

Bildirilib ki, paytaxtın müxtəlif ərazilərində nəqliyyat

təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə yeni yol nişanları quraşdırıb:

"Afiyyədin Cəlilov küçə-

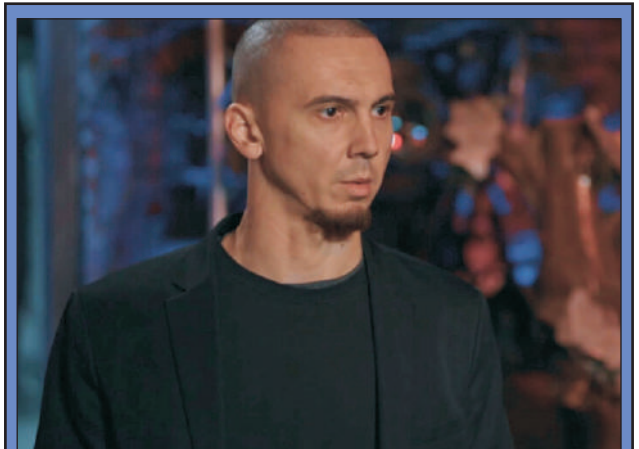
sində 26, Azadlıq prospektində 39, Mətbuat prospektində 44 ədəd yol nişanı quraşdırılıb;

Abay Kunanbayov küçəsində 2 ədəd ("5.16.1-5.16.2") piyada keçidi yol nişanı quraşdırılıb;

Alim Şəbiyev küçəsində 2 ədəd "1.21 uşaqlar" və 2 ədəd "5.16.1-5.16.2" piyada keçidi yol nişanı quraşdırılıb;

Balaxanı yolu, Mikayıl Useynov, Nabatxanım Aşurbəyova, Mirzəağa Əliyev və Mireli Seyidov küçələrində 7 ədəd dayanma və durma qadağandır yol nişanı quraşdırılıb".

"Bütün bu yeniliklər hərəkət iştirakçılarına daha rahat və təhlükəsiz bir mühit yaratmağı hədəfləyir",- deyərək qurumdan əlavə edilib.

Dələduzlarla bağlı serialın aktyorunun özü də aldadıldı

Rusiyada dələduzlar haqqında sonadlı serialda rol alan aktyor Andrey Subbotin telefon fırıldaqçıları tərəfindən aldadılıb.

Musavat.com Rusiya mediasına istinadla xəbər verir ki, filmə Subbotin zəng mərkəzlərinin iş prinsipləri, fəndləri və insanları fırıldaqçılardan xilas edə biləcək ehtiyat tədbirlər, haqqında danışılıb.

Mash-ın məlumatına görə, Subbotin internetdə mühazirə yazısının satışı ilə bağlı elan tapıb. Ona sifarişin əvvəlcədən ödənilməsi üçün bir blank göndərilib, aktyor bank kartının təfərrüatlarını və SMS mesajının mətnini daxil edib, bundan sonra onun kartından 12 min rubl silinib.

Subbotinin sözlərinə görə, polis araşdırma aparır.

□ **Musavat.com**

MUSAVAT

Son səhifə

N 212 (8585) 23 noyabr 2024

N
o
y
a
b
r

Bunları bilirsinizmi?

- * Marilyn Monronun altı ayaq barmağı var idi.
- * Pişiklər 100, itlər isə 10 dəyişik səs çıxarda bilər.
- * Donald Duck cizgi filmləri Finlandiyada qadağan edilmişdir. Səbəbi isə qəhrəmanların don geyinməsidir.
- * Şokoladın itləri öldürdüyü məlumatı doğrudur. Bu, onların ürəyinə və sinir sistemində zərər verir. Yarım kilo qədər şokolad kiçik bir iti öldürə bilər.
- * Dünyada insan başına düşən qarışqa sayı 1 milyondur.
- * Hər gün doğulan uşaqların orta hesabla 12 faizi səhv ana-ataya aparılır.
- * Atlar bir ay qədər ayaq üstə qala bilər.
- * Hər bir insanın dilinin izi də barmaq izi kimi fərqlidir.
- * Dünyanın ən böyük heyvanı mavi balınadır. Eyni zamanda, heyvanlar aləminin ən sürətli böyüyən heyvanıdır. Kilosu 22 ayda 26 tona qədər çata bilər.
- * Bir inək həyatı boyunca təxminən 200.000 stəkan süd istehsal edir.
- * Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu töksəniz pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.
- * Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.
- * Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dırnağa sirkə sürtün. Rəngini açacaq.
- * Mədəniiz bulanırsa bir stəkan qəhvə için.

Qadın sonsuzluğunun səbəbi açıqlandı

Helsinki Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, qadınlarda hər iki valideyndən miras qalan TBPL2 genindəki mutasiyalar sonsuzluğa səbəb ola bilər. Tədqiqat çərçivəsində alimlər sonsuzluq müalicəsi alan 22 min qadın və artıq ana olmuş 200 min iştirakçının məlumatlarını təhlil ediblər. Tədqiqatçılar genlərdə sonsuzluq riski ilə əlaqədar beş bölgə müəyyən ediblər. TBPL2 genindəki mutasiyaların Finlandiya populyasiyasında qadınlarda ən çox reproduktiv funksiyasına təsir göstərdiyi müəyyən edilib. Qüsurlu hər 100 fərdin birində rast gəlinir və əgər qadın hər iki valideyndən genin qüsurlu formasını götürübsə, o, uşaq sahibi ola bilməyəcək. Onu da qeyd edək ki, mutasiya kişilərin uşaq sahibi olub-olmamasına təsir göstərmir.

Finlandiya Molekulyar Tibb İnstitutundan aparıcı tədqiqat müəllifi Sanni Ruotsalainen bildirib ki, TBPL2 mutasiyası ilə qadın reproduktiv funksiyası arasında əlaqə var. Alimlər hesab edirlər ki, 400-500 fin qadınının genomlarında bu qüsurlu genin iki nüsxəsi var. TBPL2 yumurtalıqda digər genlərin tənzimləyicisi rolunu oynayır və mutasiya yumurtanın normal yetişməsinə pozur.

Antibiotiklər can alır: Hər 45 saniyədə bir insan ölür

Ankara Universiteti Baytarlıq fakültəsi dekanı professor Ender Yarsan dünyada hər 45 saniyədə bir insanın antibiotiklərə davamlı infeksiyalar səbəbiylə öldüyünü bildirərək, tədbir görülməse, 2050-ci ilə qədər bu rəqəmin hər 3 saniyəyə düşəcəyi ilə bağlı xəbərdarlıq edib.

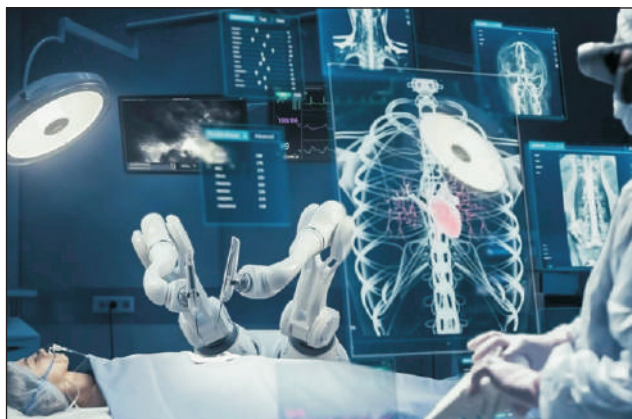
O vurğulayıb ki, 2004-cü ildə dərc olunan hesabatla görə, dünyada antibiotik istifadəsinin miqdarı 80 min tondan artıb.

Lent.az bildirir ki, onun sözlərinə görə, antibiotiklərdən rasional, şüurlu və təhlükəsiz istifadə son dərəcə vacibdir. Əks halda, antibiotiklərə qarşı müqavimət yarana və ciddi sağlamlıq problemlərinə səbəb ola bilər. Antibiotik müqavimətinin getdikcə artan problem olduğunu bildirən Yarsan deyib: "Antibiotiklərə qarşı müqavimət yarandıqda, mikroorqanizmlər dərmandan təsirlənmir və bu, ölüm nisbətlerini ciddi şəkildə artırır. 2016-cı ildə aparılan araşdırmaya görə, dünyada təxminən 700 min insan antibiotiklərin yaratdığı infeksiyalar səbəbiylə həyatını itirib. davamlı mikroorqanizmlər bu tendensiya davam edərsə, 2050-ci ildə bu rəqəm ildə 10 milyon nəfərə çatacaq".

2024-cü ildə dərc olunan hesabatla toxunan Yarsan 2019-cu ildə 1 milyon 200 min insanın antibiotiklərə davamlı infeksiyalar səbəbindən öldüyünü, 2021-ci ildə isə bu rəqəmin 4 milyon 700 minə yüksəldiyini bildirib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

ABŞ-da robotun köməyi ilə unikal əməliyyat

Amerikalı cərrahlar ilk dəfə xroniki obstruktiv ağciyər xəstəliyindən əziyyət çəkən 57 yaşlı xəstənin bədənində tam robotlaşdırılmış qoşa ağciyər transplantasiyası həyata keçiriblər. Bu barədə Nyu-York Universitetinin

Tibb Mərkəzinin (NYU Langone Health) Mətbuat Xidməti məlumat yayıb. "Avtomatlaşdırılmış robotların istifadəsi bizə uğur şansını maksimum dərəcədə artırmağa və cərrahiyyə əməliyyatının gətirdiyi bədən üçün mənfi nəticələri azaltmağa,

həmçinin əməliyyatdan sonra ağrının şiddətini azaltmağa imkan verir. Həyat bizim üçün böyük dəyərdir", - deyə Nyu-York Universitetinin (ABŞ) dosenti Stefani Çanq bildirib.

Onun sözlərinə görə, alimlər ilk dəfə olaraq avtomatlaşdırılmış cərrahisi sistemdən uğurla istifadə edərək, minimal cərrahi müdaxilə ilə ağciyərlərin çıxarılması və donor orqanlarla əvəzlənməsi üçün mürəkkəb əməliyyat həyata keçiriblər.

Köpəkbalığı "iPhone" uddu

Bahamalarda köpəkbalıqlarının yemlənməsi zamanı baş verən gözəlməz hadisə okeanın ən təhlükəli yırtıcılarından birinin mədəsindən unikal görüntülər əldə edilməsinə səbəb olub. Belə ki, sukeçirməyən üzülükdə olan "iPhone" ilə çəkilmiş aparıcı dalğıcı təsadüfən cihazı əlindən salıb və telefon dərhal köpəkbalıqlarından biri tərəfindən udulub. İnandırılmaz olsa da, smartfon köpəkbalığının daxiliində belə video çəkməyə davam edib. Həmin kadrlar sosial şəbəkələrdə böyük maraq doğurub və istifadəçilər arasında geniş müzakirələrə səbəb olub.

İtaliyada heyvanları yolda atıb gedənlərə sərt cəza veriləcək

İtaliyada yol hərəkəti qaydalarının pozulmasına görə cəzaları sərtləşdirən qanun parlamentin aşağı palatasının yekun təsdiqindən sonra qüvvəyə minib. Avtomobil idarə edərkən telefondan istifadəyə görə cərimə 250-dən 1000 avroya qədər artırılır. Bundan əlavə, qanun pozucusu avtomatik olaraq bir həftədən üç aya qədər nəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququndan məhrum edir. Avtomobili sərxoş vəziyyətdə idarə edərkən dərhal altı aya qədər hüquqdan məhrum etmə nəzərdə tutulur. Bu qayda pozuntusuna görə cərimələr 6 min avroya çatdırılır. Yenilənmiş məcəllə geniş yayılmış elektrik skuterlərindən istifadəyə məhdudiyyətlər qoyur. Belə ki, skuter sürmək üçün dövlət nömrə nişanı almaq, dəbilqə taxmaq və müvafiq siqortaya sahib olmaq lazımdır. Həmçinin ev heyvanlarını yolda atıb gedən sürücülərə qarşı ən ağır cəzalar tətbiq edilib. Bu cinayət altı aydan bir ilədək müddətə sürücülük hüququndan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Tərk edilmiş ev heyvanının səbəb olduğu qəzada insanlar həlak olarsa və ya yaralanarsa, onun sahibi yeddi ilədək həbs cəzası ala bilər.

Dünyanın ən bahalı zibil torbası - 780 milyon dollar

Dünyanın ən bahalı zibil torbasının dəyəri 780 milyon dollara çatıb. Söhbət təxminən 10 il əvvəl 39 yaşlı Ceyms Hovelsin tanışının atdığı və içində 8 000 "Bitcoin"lə sərt diskin olduğu zibil torbasından gedir. Hazırda cihaz Uelsin Nyuport şəhəri yaxınlığındakı zibilin dibində yatır. Bu barədə "LADbible" xəbər verib. Bildirilir ki, Ceyms sərt diski tapmaq üçün təxminən 1,5 milyon ton zibilin içində eşələnməyə hazır idi. 2013-cü ildə bütün bunlar baş verəndə onun 8 000 "Bitcoin"-i təxminən 4 milyon funt sterlinq dəyərində qiymətləndirilmişdi. lakin indi məzənnə artıb və kriptovalyutanın dəyəri 600 milyon funt sterlinqdən (780 milyon dollar) çox olub.

Sərt disk tamamilə təsadüfən zibilə düşüb: Ceyms kompüterini yeniləyəndə onu masanın üstünə qoyub. Görünür, səhvən cihaz torbaya, sonra da zibilə düşüb. Zərərçəkən dəfələrlə şəhər şurasına müraciət etsə də, onunla görüşmək istəmirlər. Şura bildirib ki, lisenziya icazəsinə əsasən, qazıntı işləri mümkün deyil. Hətta hər hansı təşkilat Ceyms zibilin içində eşələnməyə icazə versə belə, bu ətraf mühitə böyük təsir göstərəcək. O, bir neçə dəfə şuraya ictimai layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün "Bitcoin"lərin faizini köçürməyi təklif etsə də, rədd cavabı alıb. Buna görə də o, şəhər şurasını məhkəməyə verib. İş 2024-cü ilin dekabrında hakimə təqdim edilmişdir.

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenziya N: B 114
SAYI: 1.500